

РАДА

газета політична, економічна і літературна
ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.
Рік третій.

Адреса редакції і головної контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. д. 6,
біля Золотих воріт.
Телефон редакції 1458.
Телефон Друкарні 1069.

Умови передплати на р. 1908.

на рік	на 6 міс.	на 3 міс.	на 1 міс.	на рік	на 6 міс.	на 3 міс.	на 1 міс.
11 м.	10 м.	9 м.	8 м.	7 м.	6 м.	5 м.	4 м.
3 м.	2 м.	1 м.	1 м.	3 м.	2 м.	1 м.	1 м.
6.	5.70	5.20	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75
							2.25
							1.75
							1.25
							65.

Рікові передплатники можуть виплачувати передплату частками, в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 строки: на 1 янв. 2 карб., на 1 февр. 2 карб. і на 1 марта 2 карб.

За границю: на рік 11 карб., на півроку 5 карб. 50 к., на 3 міс. 2 карб. 75 к., на 1 міс. 1 карб.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.

За зміну адреси 30 коп.

Авторі рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінювати статі; більші статі, до друку негодні, переховуються в редакції 3 місяці і видаються авторам їх контою, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються.

Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

Умови друкування оповісток:

За рядок петіту попередю тексту або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.

За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз

Приймається передплата на рік 1908
на українську політичну, економічну і літературну газету
(рік видання третій)

РАДА

яка виходить у Києві щодня, окрім понеділків і двічі після свят, українською мовою по програмі звичайних великих політичних газет.

Напрямок газети непертіній демократично-поступовий.

Особливу увагу РАДА звертає на місцеве життя провінції.

Власні кореспонденти в столицях і по всіх значніших містах України.

РАДА має в Державній Думі і Державній Раді кореспондентів **Влаених**

НА РІК РОКОВІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ОДЕРЖАТЬ

6 карб. **БЕЗПЛАТНО:**

Т. Шевченка „Кобзарь“

останнього нового повного видання під редакцією В. Доманицького, у яке входить новозайдені твори поета, ще нігде не друковані.

Одержать „Кобзаря“ не тільки ті передплатники, які зразу заплатили всі гроші, а і ті рокові, що виплачують частками в строки, визначені в умовах передплати після останнього внеску.

Умови передплати в заголовку.

Адреса редакції і головної контори: у Києві, Велика Підвальна вул., д. 6, біля Золотих Воріт. Телефон 1458.

Редактор **М. Павловський.** Видавець **Є. Чупаленко.**

Театр „СОЛОВЦОВ“.

Знаменитої

Айседори ДУНКАН.

В п'ятницю, 18-го квітня, **ВЕЧІР БЕТХОВЕНА.**
В суботу, 19-го квітня, **ІФІГЕНІЯ в АВЛІДІ.**

Квитки прод. в магаз. Бр. Коген, Хрещатик, 25 (проти почти) і в касі театру „Соловцов“ з 10 г. до 3 год. дня і з 6 год. вечора.

Саринки по 2 карб. 50 коп., 3 карб., 4 карб., 5 карб., 6 карб., 8 карб., 10 карб. і дорожчі.

Смички по 40 коп., 50 коп., 75 коп., 1 карб. і дорожчі.

Гитары по 3 карб., 50 коп., 4 карб., 50 коп., 5 карб., 6 карб., 7 карб., 50 коп., 10 карб. і дорожчі.

Балаалайки від 1 карб. 25 коп. і дорожчі.

Мандрини та флейти по 4 карб., 4 карб., 50 к., 5 карб., 6 карб. 50 к. і дорожчі.

Гармоні російск., італійск. строю однорад. від 1 карб., двохрадні від 10 карб., трьоххрадні від 25 карб. і дорожчі.

Всякі інші музичні струменти та все, що до них потрібно, можна набути в головному депю музичних струментів і нот

Г. І. ІНДРЖИШЕК, у Києві, Хрещатик, № 58.
Тел. 9—35

Од редакції.

Дальше чергове число „Ради“ вийде в четверг, 17-го квітня.

Ляхам.

Ще як були ми козаками,
А уні не чуть було,
Отам-то весело жилось!
Братались з вольними Ляхами,
Пишались вольними степами;
В садах кохалися, цвіли,
Неначе лілії, дівчата;
Пишалася синами мати,
Синами вольними... Росли,
Росли сини і веселили
Старі, скорбні літа...
Аж поки іменем Христа
Прийшли ксьондзи і запалили
Наш тихий рай, і розлили
Широке море сліз і крови,
А сиріт іменем Христовим
Замордували, роззяли...
Поникли голови козачі,
Неначе стоптана трава;
Україна плаче, стогне-плаче,
За головою голова
До долу пада; кат лютує,
А ксьондз скаженим язиком
Кричить: Те Деум! Алілуя!
Отак-то, Ляше, друже-брате,
Неситі ксьондзи, магнати
Нас порізили, розвели;
А ми б і досі так жили.
Подай же руку козакові
І серце чисте подай!
І знову іменем Христовим
Ми оновим наш тихий рай.

1847. Орска кріпость. Т. Шевченко.

Київ, 13 квітня 1908 р.

Христос воскрес! З святом будьте здорові—з великим святом, що служить символом усякого оновлення й відродження, що знаменує згоду і братерство на землі. Друга друга обримає, як співають сьогодні по христянському світові, це ж найкращий уклад, який тільки можна собі уявити між людьми.

Чи а що краще, лучче в світі, Як у-куш жити, З братом добрим добро певне Пожити, не ділати?..

А тимчасом з тяжким серцем доводиться стрівати нам сьогоднішнє велике свято згоди і братерства. Темні хмари окрили наше народне життя. Не видко по всій нашій землі близького просвітлення за ними, не сяє ясне сонце того життя, про яке питав наш Кобзарь: „чи а що краще, лучче в світі“... А в одному кутку великої України, за кордоном, ударив навіть трім людозненависти й виявився страшним погромом, коли „брати добрі“ не то ділили „добро певне“, а нищили його, шматували, видивали злість на людях, що нічим не спричинились до того діла, яке послужило корінем озлоблення й погрому. Озлоблення росте далі, шириться між

людьми обох таборів і погрозово стоїть перед святом братерства і згоди. Братерства і згоди!.. Страшним сарказмом брешуть ці слова святі підчас погромів, озвіріння та злості людської...
В цьому числі нашої газети читач знайде Шевченкове „Ляхам“. Воно всім відоме, але ми зважились нагадати його нашим читачам, як-раз у свято братерства і згоди, бо геніяльною інтуїцією своєю поет схопив суть міжнародних стосунків і дав їм таке пояснення, так розвіяв їх, що інакше не можна їх розв'язати, бажаючи добра і щастя людям. Давні і великі у нашого народу рахунки з поляками, але не ми винуваті були за них: ми тільки обороняли свій народ, свій край, своє життя і честь од нападів тих шарів польської нації, що Україну мали за своє добре, а народ український—за „бидло“, гній для блискучої польської культури, раба на втіху вельможному панству. Коли народові нашому протягали з того боку руку, то це було звичайно для поцілунку: це пан давав ознаку власті своєї над „хлопом“. І „хлоп“ не віддержав панської ласки,—розлились ріки людської крови і в її потоках уоплоднено і ту ласку панську, і те братерство, що повинно бути між братніми народами.
Але не до останку втоплено надсильство і кривду. Вони живуть і по сей день, тільки прибрались в інші форми, більш відповідні до нашого часу, більш лагідні, пом'явані зверху миром новітньої культури. І знов протягається рука для поцілунку, знов постоєє боротьба, і знов народ наш силкується скинути важке, хоч і малюване та різблене конституційними оздобами ярмо і жити незалежно у своїй хаті. І знов з другого боку під акомпанімент „Те Деум! Алілуя!“—тобто вищих національних завданнів польського народу,—силкуються задушити нас, стерти з лица земного наше ім'я, а нас зробити підстилкою для панської культури.
Звичайно не народ польський це робить, бо він сам стогне й задихається під тяжкою роботою на своїх палях. Не на його падає й відповідальність за ту незлагоду та розруку, що повстали останніми часами; за той гнів, що ніколи не припинявся над другим трудящим народом—українським. Неситі ксьондзи, магнати нас порізили, розвели, і да них повинна і впасти вся відповідальність за страшні наслідки їхньої роботи, їхньої полтички кривд, надсильства та погромів. Не народи, а привілейовані класи спричинились до того, що слова „братерство і згода“—брешуть страшним сарказмом та глузом над людськістю...
Український народ в масі—народ трудящий, і тах привілейованих класів, свого національного панства, не має. І на свято згоди і братання замість побідного „Те Деум! Алілуя“—він може до другого народа озватись тільки лагідним, гуманним закликком свого великого поета:
Подай же руку козакові
І серце чисте подай!
І знову іменем Христовим
Ми оновим наш тихий рай.

Рука, протягнута з чистим серцем, не останеся в порожньому про-

Городський театр.

Товариство артистів Київської опери під орудою С. В. Брикіна.

Великодній весняний сезон.

У понед., 14-го апр., вранці „Русалка“. Увечері гастр. В. Люде та Є. Джиральдоні—„Севицький царювник“. Початок о 8 год. веч. У вівторок, 15-го, вранці „Евгеній Онїгін“. Увеч. у 12-й раз „Сказка о царі Салтані“. Початок о 7 1/2 год. веч. У середу, 16-го, вранці у 24-й раз „Царь плотник“ (Петр Великий). Увечері гастроль Віри Люде—„Лакіз“. Початок о 8 год. веч., початок вранішньої вист. о 12 1/2 годні дн. У четверг, 17-го, прощальна гастроль Віри Люде при участі Є. Джиральдоні—„Травіата“. У п'ятницю, 18-го, гастроль Л. Ш. Клементьєва—„Веронь“. У суботу, 19-го, гастроль Є. Джиральдоні—„Демон“. У неділю, 20-го, вранці у останній раз „Сказка о царі Салтані“. Увечері гастроль Л. Ш. Клементьєва—„Тангейзер“. У понед., 21-го, перша гастроль Є. Джиральдоні—„Евгеній Онїгін“. У вівторок, 22-го, остання прощальна гастр. Є. Джиральдоні—„Фауст“. У середу, 23-го, гастр. Л. Ш. Клементьєва—„Пиковая дама“. У четверг, 24-го, у останній раз „Царь плотник“. У п'ятницю, 25-го, предостання гастроль Клементьєва—„Гугеноты“. У суботу, 26-го, буде оголошено окремо афішами. У неділю, 27-го, прощ. гастр. Клементьєва і скінчення оперного сезону. Початок вранішніх сп. о 12 1/2 год. д. На вранішній спектаклі ціни загальноприступні. По незалежним від Товариства обставинам, д-ка Черкаська в спектакль приймать участі не буде. Хто не хоче лишити у себе білети на опери: „Пиковая дама“, „Евг. Онїгін“, „Гугеноты“, можуть одержать гроші назад до 12-ої г. дня, 20-го апр. Каса одчинена кожного дня з 10-ої г. ратяку до 2-ої г. дня і од 5-ої год. до 8-ої веч., а в дні спектак. з 10-ої г. р. до 2-ої г. д. і од 5-ої г. до кінця спектак. У суботу, 12-го апр. з 10-ої г. р. до 1-ої год. д. У неділю 13-го каса буде закрита цілий день.

157—9

Приймаєть ся передплата на 1908 р. на

Літературно-Науковий Вістник

Український місячник літератури, науки й громадського життя.
ОДИНАДЦЯТИЙ РІК ВИДАННЯ.

Виходить в двох виданнях: київським і львівським в збільшених розмірах, книжками по 12—15 аркушів друку.

Містить белетристику оригінальну й переклади—повісти, оповідання, драми, поезії, статі з української історії, літератури, суспільної економічної й інших областей знання; огляди літератури, науки й суспільно-політичного життя, критику й бібліографію.

ПЕРЕДПЛАТА НА ВИДАННЄ КИЇВСЬКЄ:

на рік 8 руб.; для незаможних учнів, студентів, сільських учителів, низших служачих, робітників і селян 7 руб., але тільки коли вони передплачують журнал просто з контори.

На пів року 4 руб. 50 коп.

Передплату можна прислати також по одному рублю на перше число кожного місяця, йому трудно прислати більше відразу. Книгарям і всяким посередникам від передплати 5%, але тільки в тім разі, коли передплата виплачується повна (8 руб.) і вся відразу.

Повні комплекти за 1907 р. і за попередні роки продають ся по 8 руб.

Видавець М. Грушевський. 0-136-17 Редактор Ф. Красицький.

сторі, а знайде горячий вігук у наших серцях. І вона може зробитись найпевнішою запорукою справдешнього братерства та вічної згоди між народами, що не мають потреби в обопільних угисках, кривді та надсильстві...
Землиця рідна.
(Оповідання).

У Великодню суботу над-вечір на станції Белебей Самаро-Златоустівської залізничі до залізничного лікаря прийшов сторож—татарин з вокзалу і докладував йому:
— Начальник станції просить, щоб потрудились ваше благородіє до переселенців. Хворих є скільки душ.
— Де стоять?—спитав лікар.
— У теплушках, у вагонах, так як і приїхали... Нема для них іншого поміщення.
— Добре, піді,—мовив лікар, одягаючись. Звідкіля переселенці, не чули?
— Хохли, ваше благородіє.
Більше стиснулося серце лікаря: він сам був „хохол“... Одірвала його доля від рідного краю, опинився він тут, у тій на-пів татарській, на-пів московській країні, одружився з московкою, обжився тут і мало-мало не вважав себе за тутешнього, „расейського“ чоловіка. Тільки інколи, як проходили оті переселенці—земляки, він навідувався до них, коли там бували хворі, а хворі там завжди бували—і тоді всякий раз тяжкий сум стискав його серце: згадував він рідний край, дивлячись на тих бідних і нужденних земляків, що покинули, як і він, свою батьківщину і мандрували у далекий світ шукати кращої долі. А ще гірший біль почував він у серці, коли бачив ще інших переселенців: тих, що поверталися з переселення назад до дому, бо не могли вижити у тій чужині; поверталися з торбами, у лахмітті, пішки, прошеденим хлібом, поховавши у чужині далекій і дітей малых, і родичів своїх, що слабші або старі були, поховавши навіть і надію на кращу долю...
Сторож ішов попередю і світив ліхтарнею, бо вже стемніло було. Холод був: вітер ліпив снігом в очі і все навкруги застеляв той сніг. Йшли вони поволі; переступаючи через рельси і стрілки, спотикаючись на слизькі шпали та оглядаючись, щоб не наскочив паровоз.
Нарешті дійшли вони до „запасних путів“, де стояли вагони з переселенцями. Се були прості товарні вагони і напис був на кожному у кутку вгорі: „40 чоловік—8 лошадей“. Звалися ті вагони „теплушки“, бо у кожному посередні стояла маленька залізна грубка. Та знав добре лікар, як мерзнуть люде зимою у тих „теплушках“ з тонкими стінами, з залізною покрівлюю і з великими щілинами і в дверях, і в стінах, і в покрівлі, і в долівці. Кривз невеличкі шибки у горі та щілини у дверях світили з „теплушок“ убоге світло і чувся де-не-де гомін людської мови.
— Слышь: туті балыны?—питав сторож, ступаючи.
— Тут... тут!—озвався голос з одного вагону, і з гуркотом одсунулись важкі двері на колесах.
Лікар ухопився руками за держальця, сторож підсадив його і поміг вдертися якось у той вагон.
При неясному світлі єдиної закоптілої ліхтарні, що висіла на стінці, лікар побачив купу людей і купу вбогого манаття, а все те було так перемішане, що трудно було відразу розібрати: де люде, а де ті клунки, торби, скриньки та инше збіжжа.
По середині стін був улаштований поміст, неначе високий піл: на йому мистились люде, бо там було тепліше; здебільшого виділились тільки ноги у чоботях з під купи всякої одежі та лахміття; а під полом „поскладано“ було переселенцьєське добро. Був важкий і прикрій дух: і кожухів, і чобіт, і людського поту, і махорки, і часнику та ще хто-зна чоґо.
— Здравствуйте, люде добрі!—привітав лікар.—Як вам тут ідеться? Як сидить? Де-кіля людей пілвелоса на полу і злинованим поглядом подивились на лікаря. Видима річ—здивувало їх те привітання рідною мовою.
— Ой, як вже тут сидить та як ідеться—бодай вже гіршого й довіку не знати,—промовила одна жінка.
— А ви хто будете, звинить?—спитав один переселенець, середнього віку чоловік.
— Я лікар, доктор. Слабі у вас тут є, казали мені.

І хор гремів: „Христос воскрес“... І говорили про це-ясні люстри і безліч золотих огнів свічок. А п'ята дивилась епід високим зводів, визирала з-а колон і спокійно, невідступно зорилася у вікна, мов хтось великий і грізний, темний як ніч, схилився над купкою людей, що зібралась коло огнів і радується, що життя перемогло смерть, і те ж осміхається.

— Та чий перемогло?..
Повинно перемогти. І таки перемогло. Бо помалу, непомітно п'ята усе одходила далі й далі, усе роставала і в заграванні вікна уже починав дивитись день.

Так життя перемогло смерть.
Я вийшов з церкви. Уже світало. Небо поблікло і було досить холодно. І вкупі з холодом мене знов обгорнув сум. І коли я прийшов у свій неіривітний номер, роздягся і, знесилений, сів до столу, мені захотілось плакати і одночасно я почув, що мені хочеться їсти.

Думка зараз взяла реальний напрям, і я з досадою пригадав, що у мене нічого їсти. Так таки немає нічого їсти. Обідали я ходив у якийсь ресторанчик, а дома пив чай і вечеряв, чим траплялось. Але учора у мене вийшли запаси і я учерці забув купити собі чого-небудь. Не було навіть хліба.

Було досадно і одночасно смішно: люде розговляються, у кожному домі столи ломляться під вагою усюкої святкової страви, а у мене хочби на сміх хоч скоринка хліба де завалась!

Я роздягся й ліг, щоб спати. Але сон не йшов до мене: хотілось їсти. Ворочаясь з боку на бік, лягав на спину, але нічого не помогало. Хотілось не то що покуштувати м'яккої, солодкої паски, що лагне й шафраном і ванілью, не то що одрізати задню ніжку засмаженому, мов на сонці загорілому, поросяти і, добре посолити її, захочити зубами ніжного м'ясища до самої молоденкої кісточкі, просто потрібно було хоч що небудь укинати у шлунок, котрий неодмінно хотів „розговлятися“.

Повинен був встать з ліжка і ще раз обшарити увесь свій номер. І я знайшов... маслини. Завалось їх трохи у забутому папірці.

Звісно, шпурнув їх геть і знову ліг на ліжко. Пробував заснути і знов не міг. А в увяї почали виважитись оті маслини і шлунок уже подавав свій голос:

— Давай сюди хоч ті маслини!..

Знов устав, узняв маслини і поїв їх усі до однієї, без хліба, обмоктуючи кожну кісточку, щоб на їй не зісталось м'якоті. І в посміхався в думці своїм рідним:

— Христос воскрес! Хліб сіль вам та червоне яечко!..

Але для того, щоб свято було, як слід, а так же щоб погасить незовсім приємне почуття соли в горлі, потрібно було з'їсти чогось солодкого.

Це було зробити легко. Узняв кусок сахару і склянку води і в сахар, запиваючи його водою.

Вийшло зовсім гарно. Заманулось повторити. Скоро я почув, що голоду вже немає, і я, як усі православні, „розговівався“.

Тоді ліг у постіль і зараз же заснув.

І мені не снились ні паски, ні яйця, ні шинки, ні индики, а виважались знов купі огнів на ставниках і люстрах і що хтось великий і темний, але тепер уже зовсім не страшний схилиється над ними і посміхається, дивлячись на мене:

— Та хіба це перемога?..
— Перемогла!— гукаю я.— Адж я не хочу їсти: я розговіюсь маслинами!..

Це було давно, але кожної великої ночі, коли загудуть опівночі поважні великі дзвони, я пригадую той великий день, що я зустрічав сам на чужині, а коли вся семья вертається з церкви і сідає до столу, то дружина моя, ріжучи паску, питає мене:

— А тобі, серце, може маслин?

— Добре—кажу я—вам сміятись, наминаючи за обидві шокки паску, а мені на „ужині“ й маслини в пригоді стали.

1908. IV. 8.

М. Чернявський.

Спомини про В. В. Антоновича.

Була звістка в „Раді“, що покійний В. В. Антонович не встиг дописати своїх спогадів. Велика це шкода. Бо опріче того, що у житті тої незабутньої людини було багато надзвичайно цікавих вражень і подій,—сам небіжчик умів розказувати про ті речі дуже цікаво, простою мовою, з добродушним юмором, сказав би: незлим, тихим словом.

Отже, гадаю, що всяк, хто знав ближче В. В. Антоновича, хто знав про цікаві пригоди з його життя, а особливо—чув про них з його власних уст,—повинен би подати звістки до загальної відомості, щоб не забулись вони, не перетворились у казки-апокрифи, а могли б послужити цінним матеріалом для майбутнього біографа В. В. Антоновича.

Тому то й хочу я подати тут два оповідання, які вдержались у моїй пам'яті. Чув їх від самого В. В., коли одного вечора сидів у його в господі, у невеличкому гурті близьких до його людей. Розказував він, кажу, просто, широким, тихим голосом, з лагідною усмішкою, немов би той струмочок тихий дзюрчить з кринички, а ми всі слухали, затаївши дух, щоб і слова його одного не пропустити.

Згадав В. В. про свої мандрівки за студентських часів. Влітку, бувало, він з де-якими товаришами ходив по селах, переважно правобережній України, а иноді й поза Дніпром, щоб ближче познайомитись з життям нашого народу і зібрати етнографічні матеріали.

Одного літа пішли вони у-троєх (В. В., Панченко, а третього не згадаю) до Каніва. Проїшовши добрий шмат дороги, сили вони край шляху спочити. Недалечко від них посідали спочивати прочане, що йшли у Київ, чи може з Києва вертались; поблизу селянин якийсь орав собі волами. Тихо було, мирно.

Коли це враз чують вони: тупотять шось шляхом. Придивились—аж то якийсь чоловік біжить верхи, окляп, що-дую у шапці, шапкаю махає їм здалека та гукає:

— Ховайтесь! Тікайте! Ховайтесь!

Озирались студенти—не видко нічого страшного, а проте бачуть: і прочане, поховавши торбинки, метнулись суголоском геть у поле, і селянин мершій волики випрягати тай ходу... А той верховець проскочив повз них, ще раз гукнув: „ховайтесь, люде добрі!“—та й почавал далі... Нічого робити: поставали наші студенти та й собі чкурнули обійжком у поле, добили до якогось долочку, залягли там і виглядають нишком: що воно з тої чудасії вийде.

Аж бачуть: курить шось шляхом, торохтять... під'їхало ближче—ридван у шестеро коней запряжений, двоє вершників попереду, двоє позаду, лакей на козлах... Пронеслось шляхом та й шезло далі з очей.

Хотіли студенти розпитати, що воно за диво таке, що його так люде бояться, та нікого питать було, бо кудись далеко люде порозбігались.

Пішли вони собі тим обійжком далі до села, що там недалеко було. Захолять у крайній двір, води щоб напиться. Вийшла до них старенька жінка, винесла водичці. Розказали їй студенти про ту дивну подію та й питають: що б воно таке могло бути?

— Та це,—каже баба,—губернатор (їхав*) Сарана тепер проходить, то роз'їздилося начальство всяке. От і ставлять від громади вартових, щоб стерегти та людам заздальгиді давали знати, щоб сховатись устигли.

— А чого-ж на очі йому лізти? То-ж начальство...
Студенти аж засоромились, що так були звопнили.

— Коли-б знали, то й не тікали-б.
— А чого-ж вам витріщатись перед його? питає баба.

— А що-ж він нам зробить? Ми люди мирні, паспорти у нас є...
— О, молоді ще ви, я бачу!—мовила баба, підперши шокку рукою та журливо похитуючи головою.

— А старі люде кажуть: поли вріж втікай!..

Чи того-ж таки часу, чи може иншого—не згадаю,—довелось В. В. з товаришами зайти у корчму від дощу сховатись. Людей у корчмі було чимало.

Оглянули вони мандрівників скоса, а далі й почали розпитувати: що за люде, звідкіль і куди?

— Студенти,—кажуть мандрівники.
— А чого-ж ви по селах ходите?
— Оттак... подивитись, як наші люде живуть, які звичаї у них...
— А що-ж воно цікавого вам, панички, як проті мушки живуть?

— Оттак цікаво.
— А чого-ж ви ліші ходите, коли ви панички?

— Бо охота така.
— Щось воно не теє...—міркують люде.
А паспорти у вас є?—підступили де-які, як-то кажуть з „короткими віжками“.

— Є.
Показали паспорти. Роздивились люде, а все-ж таки віри не ймуть.

Коли се входить у корчму якийсь чоловічок, як потім виявилось—органіст чи

* Гессе був тоді у Києві губернатором.

служка з костьола.
Подивився й він у паспорти, бо письменний був добре, роспитав люде: що і як, а далі й каже:

— Ось ми зараз перевіряю, чи справді вони студенти, чи ні? А-ну, коли ви студенти, то скажіть мені, що воно буде: Dominus vobiscum?

Студенти переказали.
— Ну, а: in saecula saeculorum?

Переказали й се.
— Так, вони справді студенти,—певним голосом сказав людам органіст. Дайте їм по чарі!..

Вечір уже був, а дощ не переставав, то й надумали наші мандрівники заночувати у тій корчмі. Люде помаленку розсидились з корчми і нарешті лишився там тільки один селянин, трошки пьяненький. Сидів він довго, поглядав скоса на студентів, а далі підсів коло них на лаві і легенько штовхнув Панченка ліктем.

— Ви таки не студенти,—каже він, дарма, що й паспорти у вас є. Я знаю, хто ви такі.

— А хто?
— Ви з тих людей, що без дороги ходять...
— Як-ж се такі люде.

— Та... що там говорити!.. Слухайте,—казав він далі нишком, таємничим тоном: я вам покажу добру стежку до двора... можете пана геть обчистити... увійдете і назад вийдете безпечно: не то люде—собака вас не почує...
— Та ви помиляєтесь,—каже Панченко: ми не з таких.

— Та обличчя,—каже чоловічок. Ви не бійтесь, я на вас не викажу. І не для своєї користі я вам кажу: мені нічого не треба... усе чисто собі забере та проміж себе поділиться... Мені не треба... Я тільки за тим, щоб капость зробити нашому панові, бо такий-же клятий, ірודהва душу!..
Модест Левіцький.

ПО РОСІЇ.

— В сферах. В дипломатичних сферах Петербургу ширяться вістки про те, що на Великий буде оповіщено про назначення на де-які значні посади. Між иншим кажуть, що кидасе посаду воєнний міністр генерал Редігер, замість котрого буде назначено генерала Косича, командуючого Вітською казанської округи. Графа Вітського називають кандидатом на посаду посла в Берлін замість барона Остен-Сакена, котрий кидасе свою посаду.

(Посл. Нов.)
— Народа в справі торгівлі нафтою. 8 апр. при міністерстві торгівлі та промисловості під проводом директора горного департаменту Курмакова відбулось перше зібрання особливої наради для обміркування умов, на яких можна було б оддавати приватним підприємцям державній нафтовій землі коло города Баку. В зібранні брали участь представники міністерств: торгівлі та промисловості, фінансів та державного контролю, а також бакинські нафтопромисловці та ин. Представник бакинського біржевого комітету д. Паппе в довгій промові висловив причини, од котрих

кляття жінці—се цілком відповідає нормам того жорстокого часу. Д. Короленко, як сам правдивий художник, розуміє се дуже добре, бо сам свідчить, що Шевченко „сею повною об'єктивністю і глибоким проникновенієм рисує настроєння свого народа“. Але в такому разі звідки ж у шановного автора його „глухой протест“?

А може Шевченко, хоч і правдиво малюючи картини людської жорстокости, сам суб'єктивно їм спочуває? На се Шевченко дає ясну відповідь там таки, в „Гайдамаках“. Оповідіши, як „скрізь по селах навішано труп“, як „на улицах, на роспутиях собаки, ворони їдять шляхтя, кляють очі“ та „як жінки навіть з рогаками пішли в гайдамаки“, поет далі й каже:

Отак-то було лихо
По волі України!
Прше нека... А за-віщо,
За-що люде гинуть?
Того ж батька, такі ж діти,
Жити б та братальні,
Ні, не влізи, не хотіли,—
Треба роз'єднати!
Треба крові брата, крові...
Волить серце, як згадаш:
Старих славян діти
Визнали кровью...
Або от-сей прекрасно-поетичний поклик Шевченків до місяця:
Місяцю ясний! З високого неба
Сховайся за гору, бо світу не треба;
Страшно тобі буде, хоч ти й бачиш Росію
І Азію, і Сєву; і там розлилось
Не знає за-що, крові широкое море.
А тепер що буде? Сховайся ж за гори;
Сховайся, мій друже, щоб не довелось
На старість зашкакати!

А до сього уступа Шевченко сам таки додав примітку: „Тарасова і Варфоломієва ночі—одна другої варт на стид Римської тіарі“. Як сам Шевченко дивиться на шль і характер свого змалювання гайдамацької епохи, видно з його ж передмови до „Гайдамаків“, де він пише:

„Скажеш: славу Богу, що минуло! А надто як згадаєш, що ми одної матері діти, що всі ми—славяне. Серце болить, а розказувати треба: нехай бацать сини і внуки, що батьки їх помилялись, нехай братаються знову з своїми ворогами, нехай житом пшеницею, як золотом, покрита, нерозмежованою останється на-віки од моря і до моря славянська земля!“

Здається, в усіх от-сих словах та провідних думках Шевченка нічого нема негуманного, що викликало б „глухой про-

залежить зменшення здобування нафти та підвищення цін на неї. Нафтопромисловість прохали, щоб їм було проложено строк аренди і зменшено плату за аренду.
(Слово).

— Залізнодорожні вісти. Приватні залізнодорожні товариства звернулись до міністра фінансів з проханям, щоб було скасовано безплатну перевозку багажу по пасажирських білетах, бо через це вони мають великі втрати.
(Слово).

— Ліга свободної любви. Під такою назвою в Мінську склалось товариство переважно з учнів середніх шкіл—хлоп'ячих та жіночих. Склалось „товариство“ недавно; головними фундаторами його були слухачки місцевої зуболікарської школи вкупі з гімназістами та офіцерами. Фундатори виробили для свого товариства наказ, по котрому в члени „ліги“ приймаються тільки особи „відомі“ для инших—потрібні рекомендації—вступна членська вкладка—три карб. Яка „мета“ цієї „ліги“—відно з її назви. Взагалі всі члени кажуть, що вони тільки на своїх зібраннях почувують спокій од „життєвих бурь та невзгод“. Якій то спокій—з того, що члени хутко тушать світло з приказу привідці ліги.

Члени мають окрему квартиру, на котрій вони збираються для „заспокоєння“—вкупі хлопці і дівчата. Погодження їх тут саме безглузде: пють горілку, співають незугарні пісні, а нарешті, коли погасить світло, робиться шось уже неймовірно. Не обходиться й без того, щоб не счинилась часом страшна сварка, а то навіть і бійка. Взагалі на цих зібраннях панує тільки дикість та розпушта. Деякі з дівчат уже роз'їхались в своїх вичинках, та не знають, як їм спокуювати свою провинність і як їм вийти з того становища, в якому вони опинились.
(О. Кр.)

— Пільга депутатам. Колишніх депутатів другої Державної Думи Церетелі, Джапарідзе, Ломтадізе і Махарідзе сповістили, що їм дозволено відбудувати кару на тюремному режимі, замість каторжного. Через це вони сидітимуть у в'язниці не 5 років, як було перше назначено, а 7 1/2.
(Р'єчь).

— Вишкоче становище. В Тамбовській губ., в городах Кишиньові та Аккермані бесараб. губ., та в гор. Брянській, орловської губ., стан побільшеної охорони продовжено ще на один рік.
— В Ялті, таврійської губ., стан надзвичайної охорони продовжено на 6 місяців.

— В г. Двинської, витебської губ., військовий стан скасовано; замість його завдано на 6 місяців надзвичайну охорону.
(Р'єчь).

— Чоловік—звір. В селі Люпино, витебської губ. селянин Шерньов з помсти підпер двері свого односельця Козлова кілком і підпав, а щоб той не зміг вийти з хати з сім'єю, став проти вікна з рушницею. Але збігся народ і вдратував Козлова та його сім'ю. Шерньова арештовано.
(Русск. Сл.)

У СІБІРІ.

— З Наримсьна. В Наримську люте спійний тїф. Уже зараз захворіло 11 чоловік. Лікарів там дуже мало: всього один

лидського романтизма“. Таке мірняння однородних фактів ріжкою мірою найбільш прикро бачити у письменника, якого ми звикли вважати за провозвістника правди і справедливости.

Непевність оцінки д. Короленком провідних Шевченкових думок особливо видно з тих конкретних прикладів, якими він з основного свого погляду доводить „націоналістський романтизм“ Шевченка. Раз читав авторь записку своїму товаришові—єврейові „Гайдамаків“ і, читаючи, почув, як тому прикро було слухати вигукі Галайди в Лисянці: „дайте ляха, дайте жидка, мало мені, мало!“ В тій самій поемі Шевченковій автор знайшов де-що образливе і для свого особистого почуття, а саме—оповідання про те, як ризав Гонта своїх дітей—католиків і як проклинав він їх матір. „Ета картинка (крівава роспава Гонти з дітьми),—каже д. Короленко,—ударила мене по сердцу р'єзким дисонансом“. Вь книгѣ Добролюбова, данной Авдєєвмъ, я прочелъ восторженный отзывъ обь этомъ произведеніи малороссійскаго поэта и отчасти объясненіе того, что меня такъ поразило. Шевченко, самъ украинець, потомокъ тѣхъ самыхъ гайдамаковъ, съ полной объективною и глубокою проникновеніємъ рисує настроєніе своего народа. Я тогда принялъ это объясненіе, но, вь сущности, гдѣ то подь этиъ мюимъ согласіємъ просачивалась струйка глухого протеста... Вь поэмѣ ничего не говорится о судьбѣ матери зарѣзанныхъ дѣтей. Гонта ее проклинаєт... Но, думалось мнѣ невольно,—вѣдь онъ самъ на ней женился, зная, что она католичка, какъ мой отецъ женился на моей матери... И я, конечно, не могъ раздѣлять непосредственно и цѣльно этой жгучей тоски о томъ, что теперь уже

Правда, автор записок і завважає, що „это, конечно, была история“, або: „Шевченко, самъ украинець, потомокъ тѣхъ самыхъ гайдамаковъ, съ полной объективною и глубокою проникновеніємъ рисує настроєніе своего народа“. Але разом з тим сі Шевченкові „полная объективность“ та „глубокоє проникновеніє“ справді справляють на автора записок прикре вражіння: „отъ этой поэтической истории моему пріятели стало больно“, а „изъ жгуче-красиваго тумана“ для самого автора „стало проглядывать кое-что,—каже він,—затронувшее уже и меня лично“, що „ударило меня по сердцу р'єзким дисонансомъ“ та викликало „струйку глухого протеста“. Сі вражіння характеризують власне давні, ще молоді погляди автора, але він де-в-чому „роскриває скобки“ і теперішніх своїх поглядів на се. Хоч автор, „конечно, не могъ раздѣлять непосредственно и цѣльно этой жгучей тоски о томъ, что теперь уже

Але „между тѣмъ, это четырёхстишие глубоко застряло у меня в мозгу еще съ того юношескаго времени“... та, очевидно, стремить там і досі, бо автор сїлдом за тим дуже яскраво підкреслює основну ріжницю між комплексом думок українського поета і своїх власних. Пояснюючи причину, чому так твердо засів йому в голову згаданий Шевченків вірш, д. Короленко каже: „в'єротно, именно потому, что невольное восхищение передъ силой таланта украинскаго поэта, невольное очарование националистскаго романтизма уже встрѣчалось съ другимъ, качественно отличнымъ теченіємъ, болѣе родственнымъ моему дуишъ“ (курсив усюди мій О. Б.). Таким чином, „націоналістський романтизм“—до-якого входить все те неприємне, що про його згадувалось вище,—в самій суті, *качественно* ріжниться од тої ідейної течії, яку вважає д. Короленко за рідну для душі своєї. Та ріжниця між „націоналістським романтизмом“ та світоглядом автора така неспрохидно велика, що він схилиється зачислити до прояв першого факт надзвичайно грубого знущання над національним та родинним почуттям людини. Принаймній слідом за наведеними у-горі словами д. Короленко завважає: „этому (себ-то тому, що він так твердо запам'ятав згадані вірші Шевченкові) способствовали еще нѣ-

копные особенные мотивы, вытекавшие изъ тогдашняго „обрусительства“ болѣзненно затрогивавшие меня в отношении моей матери-польки“, і далій оповідає, як він раз на лекції закона Божого, читаючи „Отче нашъ“, сказав „небесѣхъ“ замість „на небесѣхъ“. Законоучитель завважає на польський наголос.
— „На небесѣхъ“... передразнилъ онъ какимъ то особеннымъ ехиднымъ тономъ:—по-польскому... Матка полечка...
Кровь бросилась мнѣ въ голову. Я потупился и пересталъ отвѣчать на это грубое издѣвательство надъ моей матерью... Вь моей маленькой груди столпились и клочкотали безформенныя чувства, но я не умѣлъ ихъ выразить и, можетъ быть, расплакался бы или выбѣжалъ изъ класса, но меня поддержало сознание, что за мной—соучастіе всѣхъ товарищей!
Я вагаюся розуміти логічний звязок сього факта з попередніми думками д. Короленка про „струйку глухого протеста“ проти відношення Шевченкового персонажа Гонти до жінки і дітей та взагалі про „націоналістський романтизм“. Не хотілось б бачити тут тих звязків, але конструція наведених слів з попереднім така тісна і саме оповідання про інцидент з законоучителем починається з таких характерних слів: „этому способствовали еще нѣкоторые особенные мотивы“...
А може такий погляд д. Короленка на українського поета виходить з цілком об'єктивної оцінки його ідейного світогляду, і д. Короленко мав повну рацію завважити на негуманний характер того світогляду? Що ж, розглянемо об'єктивно, що тут справді може викликати хоча би „струйку глухого протеста“ з погляду загально-людської гуманности і національної терпимости. Зупинимось на „Гайдамаках“, бо на них найбільше завважає і д. Короленко. В „Гайдамаках“ зачіпаються все поділ кривавого змісту—страшний вибух народної помсти за нелюдські утиски з боку польської шляхти. Постаті і події тут навіть не захоплені, а просто залиті кров'ю, і такі вигукі, на які завважає д. Короленко: „дайте ляха, дайте жидка, мало мені, мало!“—тут досить звичайні. Але, як мій інакше малювати поет свої історичні персонажі? Коли кров лилася сторіками, то щоб бути вірним обставинам того часу, не можна того закрити. І вчинки Гонти над своїми дітьми, його про-

Не заріже батько сына
Своег дитяни
За честь славу, за братерство
За волю Украйны.

Между тѣмъ, это четырёхстишие глубоко застряло у меня в мозгу еще съ того юношескаго времени...
З наведених слів виходить більш-менш те, що устами історичних Шевченкових персонажів висловлює свої власні думки сам Шевченко і що од ідейного світогляду Шевченка коли не просто оддає негуманність та жорстокість, то у всякому разі тїне національною нетерпимістю.

тестъ“ та било „по сердцу р'єзкимъ дисонансомъ“.

Остається знов таки думати, що коли думки Шевченка не справили відповідного вражіння на юнака—Короленка і останній назавше остався чужим для українського світогляду та для української літератури, то причина лежить тут не в Шевченкові, не в його-націоналістично-нетерпимих, негуманних та неспоступних ідеях. Сам д-й Короленко так поясняє ті причини. „И впоследствии еще не разъ,—каже він,—волны национальнаго украинскаго романтизма проносились надъ душой, какъ тѣни облаковъ проносятся надъ нами. Но душа все таки обильно засѣвалась впечатлѣніями передовой русской мысли, не потому, конечно, что она была русская, а потому, что она разрывалась многое, что даже не было затронуту другимъ“.

Український романтизм“, як бачимо, знов такі ставиться як антитеза тих ідейних мотивів, що вивели автора записок з вузького для його поля українських інтересів в ширший світ російської культури. Але, на мій погляд, мотиви ті лежать глибше фіктивного „українського романтизму“. Основи їх треба шукати в тих загальних причинах, через які верхи українського народа, обернувшись в „благородное російское дворянство“ та одірвавшись од решти народної маси, прилучились до російської культури. Наслідком того все українське в очах освіченого суспільства Росії зикрилося в незмінну фарбу простодушности і навіть вулгарізму. Мужичий „букетъ“ Шевченковий поезії тгуча „дохтьомъ“ для культивованого на тогочасній російській літературі нося Гоголя і викликав сувору, навіть просто грубу оцінку з боку такого небожителя вищої культури, як Бєлінський. Після часи перемиріння. Простонародність завоювала собі певні права і виявилась в широко-демократичних ідеях російської літератури. Тикати в очі „дохтьомъ“ або „простоватостью крестьянскаго ума“ та „дубоватостью крестьянскаго языка“ стало неможливим. Але на дні душі у тих, хто виховався на російській культурі і був справедливо їй влчничий за всі позитивні здобутки, все ж лежало якась неясне вражіння, що українська література та й взагалі усі змагання українства—се все належить до справ нижчого порядку, шось—мало вартє, мало серйозне і не здатне стати в рівень з фактами росій-

лікар (жінка) і три фершали. Лікарня тільки одна в Кіровограді. Хворих везуть за 50 верст. І тут счиняється ціла трагедія.— лікар одмовляється прийняти хворих через те, що в лікарні немає окремого помешкання для пошестих хвороб; каже, що на таких хворих не асгновано грошей.— що коли він приймає їх, то доведеться закрити лікарню, чого він сам не має права зробити, не спитавши вищого начальства. Саме гірше становище політичних засланих. Уряд дає їм допомоги тільки 4 р. 80 коп. на місяць але цих грошей хватало тільки на квартиру. За квартири котрі коштували перше 1 р.—1 р. 50 коп., тепер правлять 3—5—рубл. А заробітків немає ніяких. Уже краще становище тих, що сидять в тюрмі,—принаймні вони мають безплатну квартиру,—та на харчі їм дають що-дня 9 коп. Весною чекають холери, але адміністрація ще нічого не зробила в справі боротьби з холерою. Весною, коли саме почне розставатися сніг, Наримськ на цілий місяць одривається від усього світу. Для людности тоді настає страшенно скрутне становище, а особливо боязно, коли чекають епідемії. (Русь).

У П О Л Ї Ш Ч І.

Адміністративний штраф. На громаду двох волостей Еділнськ і Блотніца Радомського повіту накладено штраф—6000 руб. за те, що в межах цих волостей невідомі злочинці вбили двох стражників.

До арешту Церетелі. Заарештований в Варшаві в гостиниці „Бристоль“ Церетелі, як виявилось, не має нічого спільного з бувшим депутатом другої Державної Думи крім прізвища. Арештований Церетелі—великий аферист, якого розшукують польські та судові власті Лондону, Відня, Петербургу та Москви. В Москві він через фальшивий чек одібрав з банківської контори Дагмарових 7,658 руб., у Варшаві в двох варшавян видурив 4000 руб. (Речь).

На якому місті ставити пам'ятник Шевченкові?

Нарешті наше громадянство потроху вириває з своєї традиційної „української печі“ в справі пам'ятника Шевченкові. І таки пора. Полтавське губернське земство робить з свого боку ширші заходи коло збирання грошей на пам'ятник, а київський комітет, з свого боку, скликає оце на 19-го квітня нараду, на яку заклякає орім своїх членів ще представників губернських та повітових земств, а також іще і декотрих з відомих українських громадських діячів та письменників. Останній заход можна тільки щиро привітати; безперечно, що члени українського громадянства, закликаючи на нараду 19-го квітня, подбають од себе і зроблять все можливе, щоб поставити справу з пам'ятником на цілком реальний ґрунт і жити якомога ширших заходів для збирання грошей.

Але разом з тим, як виробляти способи поширення справи із збирання грошей, пора уже розглянути й питання про те, де, на якому місті у Києві має бути поставлений пам'ятник. Питання це треба розглянути і вирішити заздалегідь, раз

через те, що тут може виникнути багато суперечок що до того, яке місце краще вибрати (нагадаймо хоч би історію з вибором місця для пам'ятника Котляревського в Подляві, історію, як зробилась „притчею во языцях“ і тяглась кілька років), друге,—од того, як швидко буде обібране напевне місце для пам'ятника, залежить і практичне виконання діла,—можна буде завчасу розпочати підготовити роботи, скласти певніші обрахунки коштів і т. ин. Не забуваймо, що до ювілейного року 1911 зостається вже небагато часу.

Справа з вибором місця для пам'ятника Шевченкові затрудняє те, що в Києві є дуже мало плащів і взагалі обширних, одкритих місць, придатних для пам'ятника,—себ-то, щоб місце було і чепурне, і чисте, і було людне, щоб звідусіль було його видно. На нашу думку найбільш придатним місцем для пам'ятника був би Бібиковський бульвар, власне та його частина, що міститься між Володимирським Собором і першою гімназією. Ми маємо на думці два пункти: один, се перехрестя вулиць Великої Володимирської і Бібиковського бульвару. Пункт цей має за собою ту вигоду, що його видно здалеку—із гори Вел. Володимирської вулиці, і з бульвару, і од університету. Місце само по собі гарне, кругом чупурні будівлі; людне, тут завжди ходять шкільна молодь, студенти, гімназисти (тут близько одна від другої 1-ша та 2-а мужські гімназії). Лиш траваможна трохи одвести на край вулиці, щоб полишити в середині маленьку площу. Другий пункт,—це на тому ж таки Бібиковському бульварі проти Володимирського собору. Місце це хоч менш людне од першого, але все ж таки чепурне і досить просторе. Звичайно, доведеться пожертвувати кількома десятками тополь, щоб одкрити вид на пам'ятник. Оце на наш погляд, придатніші пункти для постановки пам'ятника.

Підаємо наш міркування на увагу наради, що відбудеться 19-го квітня. Гадаємо, що тепер саме в пору підняти питання про місце, бо про це, треба сподіватись, як то в таких випадках буває, виникне чимало суперечок і обмін думок і в спеціальній будівничій комісії од міст Києва і в пресі.

Д. Дорошенко.

ПО УКРАЇНІ.

У Києві. Установчі збори київського українського клубу. Фундатори київського українського клубу скликають 27-го квітня перші установчі збори, які відбудуться в помешканні „Київського Общественнаго Собрания“ (Музик, пр. 4. 2).

Порядок денний: 1) Відкриття Кабуу, 2) Вибори старшини і ревизионної комісії, 3) Препоручення Старшини по урядкуванню справи. На підставі § 10 Статута Кабуу особи, які одержать іменні повістки і придуть на установчі збори, вважатимуться дійсними членами. Ті з запрошених осіб, які не можуть придти на установчі збори, але бажали б бути членами Кабуу, повинні подати про це заяву до дня зборів на показану вище адресу. Статут Кабуу можна дістати в редакції „Ради“, в „Українській Книгарні“ та в книгарні „Д.-Н. Вістника“.

Утеча арештованого. 9-го квітня увечері з Кирилівської лікарні утік арештант київського арештного дому Євген Лисунний, який був хворий тифом і тепер уже почав був видужувати. В лікарні за ним доглядали сторожа, але він влівав зручю годину і втік через вікно, забравши одержу свого сусіди по ліжку. Втікача не знайдено.

Труси. Вночі 11-го квітня зроблено труси на квартирі служачого в конторі по найму прислуги Жилинського, д. Сосника (Фундукл., 10). Теї ж ночі потрушено квартиру Ольги Матишенко (на Теличці, 14). При трусах нічого не знайдено і нікого не арештовано.

Клуб „русских націоналістів“. 9-го квітня відбулось перше засідання комітета клубу „русских націоналістів“, на якому було вибрано урядових осіб. Головою обрано А. Сидорова, товаришем його—А. Савенка, каскачем—Чоколова, секретарем—Дворницького.

Асланова позавалено посади. 3-го квітня п. губернатора завідувачий сисним відділом Асланова має здати всі справи сисного відділу д. Красовському, якого тимчасово призначено на завідування цим відділом.

З Київщини. Заходи проти холери. В Липовій санітарній комісії, обміркувавши питання про боротьбу з холерою, постановила звернутися до губернської санітарної комісії з проханням асигнувати кредит в 2,000 карб. на протихолерні заходи з коштів державного казначейства. (К. М.).

Арешти. 8-го квітня на ст. Бобринській (південно-західні залізниця) арештовано робітника бобринських залізничних майстерень—токаря П. Починка. Після арешту було зроблено труси на його квартирі. Найдено до півтори сотні нелегальних брошур і револьвер.

Майже одночасно арештовано робітника цих же майстерень Д. Недельського. Після арешту Недельського поліція теж зробила труси на його квартирі—при чому було найдено список різних брошур по соціальних питаннях. (Од власн. кор.).

Випущено на волю. 6-го квітня з сільнянського арештного дому випущено на волю Г. Кагана, який просидів під арештом 3 місяці. Арештовано його було 6-го квітня 1908 року і обвинувачувано по 121 статті, але це обвинувачення на допиті не potwierдилось.

З Харьківщини. Вигнали з монастиря. З наказу вищого епархіального начальства вигнано з богодухівського жіночого монастиря 34 черниці, котрих обвинувачують бущи-то вони спочувають штунді. Між ними єсть дуже старі жінки, котрі майже все своє життя провели в цьому монастирі, якому подарували всі свої сили і маєтки. Коли ж черниці не хотіли послушатись приказу, то в монастир прийшла поліція—справник з кінними стражниками та городовими. Черниці не дозволено навіть одправити мольбів та попрохатись з монастирем. Оселились вони поки що у місцевих людей, котрі прийняли їх до себе. Скоплась ця подія після того, як місцевий місіонер, святих В. Черкасов, який послав архирєвеві донос, в котрому обвинувачував черниць, що вони спочувають штунді. Вигнани подають в суд, щоб їм

було повернено назв їхні вкладки. (Речь).

З Катеринославщини. Закон 9-го ноября 1906 р. У новомосковському повіті не дуже то приймається. Усіх хазяїнів-общиників на повіт 50,000 і не ділів у них 269,103 десятини. А до 1-го марта 1908 р., тобто за 15 місяців існування закону, виділилось тільки 1520 чоловік і землі вони за собою узяли трохи більше 8000 дес.—число дуже таки невелике. Хоч начальство повітове добре старалось, підпихало, та все ж цим законом скористувалось не багато людей—не більше 3 проц. Треба зауважити, що селяне-общиники почали ставитись до нього дуже обережно і не поспішають тікати з общини. Никколи виділенці, придбавши право власности на свої шматочки, не-до-ладу з ним порядкують, і це викликає у селян думку скласти приговори, щоб могли продалати свою землю тільки ті виділенці, хто матиме дозвіл від громади. (Од власн. кор.).

З Полтавщини. Помилування. По проханню союзників помилувано жителів села Пустовитовки, роменського повіту: Солоника, Трона, трьох братів Соломок, Пипа, Слотницького та Вовка. Всіх їх було засуджено за участь у єврейському погромі. (К. М.).

Арешт. З Переслава адміністративно було вислано на два роки в Сибір за участь в октябрському рухові 1905 р. ремісників Барильцова та Ахтиркова. Одбувши строк заслання, вони вернулись в Переслав, але їх тепер знову арештовано. (К. В.).

Капосна „монополю“. У нас уже повідомлялось, що в с. Новаках лубенського повіту, по проханню громади, незабаром мають закрити „монополю“. Тепер деякі селяне, довадившись про це, дуже сумують за нею і хочуть прохати, щоб її не закривали, та ті, що прохали закрити, одбивають їх од сього і з приводу сього „оміж селянами повстає чималий заколот. Бувало навіть уже таке що й до кулаків доходило. Один добродій дає громаді на будову церкви 100 карб. грошей, як що громада попросить зоставити надалі цю „монополю“. Тимчасом селяне з Клепаців та Остапівки, лубенської волости, проучуши про закриття монополю в Новаках, собі домагаються, щоб її було переведено до їх у село. Цілого клопоту завдала селянам трьох сіл ота „капосна монополю“. (Од власн. кор.).

Економичне життя України.

— Миколаївський хлібний ринок переживає зараз великий фінансовий кризис. Особливо виділює на це банкрутство солідної фірми „Ф. Лендер і Ко“ в Лондоні, яка має свій відділ і в Миколаєві. Од банкрутства найбільше потерпіли миколаївські й одеські економтери, які мають в дорозі в Лондон для цієї фірми великі грузи ячміня, кукуртуря, вівса, а особливо пшениці. Опріч того, посяться вверті чутки про банкрутство ще одної великої імпортерської фірми (ячмінь) в Гамбурзі.

— На передодні банкрутства. У Києві відбулась нарада фінансових діячів в справах дукровара Харітошенка. На нараді виясни-

лось, що д. Харітошенкові потрібно 33 мил. карб., щоб сплатити всі свої борги, має ж він тільки 15 мил., отже бракує ще 18 мил. Рубльовому для залордонної торгівлі банкові Харітошенка вивен 4 мил., причім на київській відділ припадає 700 тис. карб. Міжнародному банкові—3 1/2 мил., д. Генерові—400 тис., петербурзькому уютовому банкові—10 тис. карб. і т. д. Представникам банків було запропоновано зачекати з своїми боргами. Єсть чутка, що ваталий платіж Генерові в 400 тис. на 15-го квітня. Разом з тим, вівський відділ уютового банку. Запом з тим, голова вівської контори державного банку одібрав телеграму од міністра фінансів, щоб одібрав банку Харітошенкові було позичено 16 мільйонів карбованців.

Адміністрація. Для ліквідації справ одеського дукрово-рафінадного заводу вибрано одеського адміністрація. Головою адміністрації вибрано д. Васюкова, од уютового банку—д. Моверта, од волзького-камського банку—д. Жолтановського та ще дд. Пятаковського, Генерта та Орликівського.

Кооперативний рух. Подільський губернський комітет у справах дрібного кредиту дозволів одкрити в с. Тесах, латанського повіту позичково-зберігательне т.—в о т у основним капіталом в 1,500 карб. Нове т.—во поширять свої операції на села Теси в Кожухово, м. Новокосятинів та слободи Луку, Росодовату й Перезівку.

Потребительські т.—в а заведи в себе селіане с. Крипичів, батського повіту, та села Ярмолинцев, гайснського повіту.

«Асланіада».

В одному з останніх своїх чисел „Кієвлянин“ описує діяльність д. Асланова, начальника київського сисного відділу при київській поліції та ті порядки, які панують в цьому відділі.

В горді багато розмов викликали порядки, які існують в сисному відділі при київській поліції.

Зловили на крадіжці професійного злодія, і його в сисному відділі випустили. При трусі у цього злодія знайшли процентний папір, який йому, звичайно, вернули. Через деякий час затримали другого злодія, у якого теж знайшли такий самий папір.

Зловили на крадіжці професійного злодія, і його в сисному відділі випустили. Коли ж затримали другого злодія, то газети підняли шум і „талісман“ не поміг: злодія арештовано.

Однак, сидючи в участку, злодія не дуже білкався: „Мене арештували через непорозуміння!—він казав.—Мене швидко випустять, бо мене добре знає начальник сисної поліції: він навіть живево в одному будинку“.

Слова злодія, що його випустять, здійснились. Його одправили з двома городовими в тюрму, але тут трапилось „таємна історія“: городові вернулись назад „паничми, а злодія утік“.

З усієї цієї історії, яку в горді зауть „Асланіадою“, видно, що професійналіні

ської культури. І от більше пів-століття після тенденційних присудів Гоголя і Бєлінського появляється не менш тенденційна оцінка сучасного представника російської культури, який в широко-демократичних ідеях Шевченка не вважається бачити нічого більше, крім „націоналістського романтизму“ і „протизападних“ „призрачних“ зміст того романтизму „простимь, яснымь, современнымь, реальнымь образамь и мыслямь“ російської літератури 60-х років. І, власне кажучи, в вину тут д. Королєвої можна поставити тільки одне,—що він, так серйозно відносячись до кожної своєї думки, до кожного друкваного слова, закраленого кровию серця, в сім разі не взяв собі труда з більш пильною увагою однести до того, про що він пише, і повторює лиш ті зазікані, шаблонні кліша, які вилізли з давних давен серед російського суспільства і вже тут відкрились пильно часу. Для поверхового ж погляду такі ходячі оцінки можуть справді здаватись справедливими. Не можна забути того, що більш 50 літ—та ще й останні літ!—україніво загнане було—в межах Росії—в безвість „подполья“ і вже через те саме не обіймало широких кругів української інтелігенції; безсторонній інформації що-до української справи були першпуть через зверхні причини—просто неможливі і в російській пресі, а врешті стали для неї і нецікаві, як річ спеціального значіння, хоча й на ділі по своїому змісту й напрямку українство не було чужим для поступової течії російського громадянства. Це ігнорування часто приймало й досить ворожі форми на ґрунті змагань про „роз'єднання сил протестуючих елементів“.

Такі зовнішні причини і головна з них—неможливість української літератури і преси в межах Росії—з одного боку, ігнорування і непопулярність українства в російських кругах—з другого, мусли впливати в напрямі денационалізації української інтелігенції. Де-які представники її працюють разом на полі російської і української літератури, одні—як професійналіні російські письменники, другі—з потреби інформувати російське громадянство в українській справі (Костомаров, Куліш, Марко-Вовчок, Мордовець, Аванасєв-Чужбинський, Драгоманов, Грушевський та інші), решта—в більшості йде „по лінії найменшого спротивлення“ в російську літера-

туру (добра третина російських письменників за останніх пів віку—з походження українці) і в меншості—в літературу українську. Становище українського письменника було до недавнього часу дуже важким хрестом, якого не всякі ілечі могли видержати. Уже одно те, що доводилося своєю літературною діяльністю переносити в межі другої держави, за надзвичайно суворі цензурні кордони—мусли позбавляти охоти до праці в українському письменстві; а по другій стороні—широко і, як порівняти, то й вільно розкривалась „велика область русской мысли и русской литературы“. Вибір тут був дуже очевидний—вже цілком навіть незалежно од ідейного змісту тої чи иншої літератури. І треба власне дивуватись не тому, що д. Королєнко та інші великі й дрібні письменники, родом українці, пішли в широке море російської літератури, а скоріше тому, що знайшлось—та й не мало—здавалось б чудних ідеалістів, що „отверглись себе“ і свідомо оддали свою працю і талан в тяжкій, невдячній обстанові української літературної роботи, Гороскопи складали взагалі трудно, але не викликає в мені ніякого сумніву,—що коли б українська література пішла шляхом нормального розвитку, без тих неможливих сторонніх перешкод, які вона вивнесла, то в лаві українських письменників, безперечно, числилось б багато тих, що тепер належать до літератури російської. Ті глибокі принципи чистого демократизму, що ними, навіть пробуваючи „въ подполья“, наскрізь перейнята українська література, забезпечили б їй симпатію поступових кругів громадянства, яких захоплювали „впечатліня передовой русской мысли“. У свій час, коли українська література ще ставала твердо на ноги, ті симпатії демонструвались, наприклад, перекладом українських оповідань Марка-Вовчка, що зробиш Тургенев, та високою оцінкою Шевченкової поезії з боку корифеїв російської критики—Добролюбова, Григорєва, які бачили в творах Шевченка не „націоналістський романтизм“, але ідеї широкого поступового змісту. Д. Королєнко про се другого думки. „И впоследствии,—каже він,—еще не разь волины національного украинскаго романтизма проносилась надь душой, какъ тьни облаковъ проносятся надь нивами. Но душа все таки гораздо обильнѣе засѣвалась впечатлінями пере-

довой русской мысли, не потому, конечно, что она была русская, а потому, что она развѣтила многое, что даже не было зародкомъ другимъ“. Але ж те, що було „зародкомъ“ в творах Тургенєва та Некрасова, не менш серйозно зачіпали Марко-Вовчок і Шевченка. Значить,—знов скажу, не в тім річ,—не в широті чи прогресивності самих ідей, бо ті ж самі або цілком однородні по своїому змісту ідеї в обох случаях справляють на душу автора записок зовсім не однакове вражіння. В глибокій душі його, очевидно, залягли якісь стихійні схильности, що з непереможною силою вплинули на його помултую душу і по своїому повернули стерно її симпатію—та її творчі сили. Для психології національної ідеї дуже інтересно було б прослідити цей глибокий, внутрішній процес „разноплеменной“ душі видатного російського письменника, але в записках його, на жаль, тоги не знаходимо.

Спробу автора пояснити той процес не можна вважати скільки-небудь вдатною. Замість пояснення бачимо тут велику плутанину його поглядів, що-до національної справи. „И если впоследствии,—каже д. Королєнко,—я уже сознательно нашель свою родину, та это была уже не Польша, не Украина, не Волинь, не Великобританія,—а великая область русской мысли й русской литературы, область, гдѣ господствовали Пушкины, Лермонтовы, Бѣлинские, Добролюбовы, Гоголи, Тургеневы, Некрасовы, Салтыковы... Эта область взяла цѣлкомъ мою „разноплеменную“ душу именно потому, что она примеряла и развѣщала душевные конфликты, не требуя ни вражды, ни посягательства, ни отреченія, а все охватывая широкими формулами „человѣческой“—терпимости и свободы... И самого Шевченка я научился понимать и любить лучше и глубже, когда впоследствии подошелъ къ нему съ идеями, вынесенными изъ литературы „москалей“.

Я не буду спиятися на тому, що шанований автор зміщує тут формальну ідею національности із ідейний змістом літератури („родина“—і „великая область русской мысли и русской литературы“), що він не розрізняє ідей нації і території (Польша, Великобританія, Україна—з одного боку і Волинь—з другого). Найбільше звертає тут на себе увагу шира впевненість автора, що становище російського письменника—се наче якийсь синтез для

його „разноплеменной души“, що воно підносить його по-над національними ознаками і прикметами окремих народностей та їх літературу. Тут очевидно помилка. Зріктися національности—не значить перейти до якогось становища поза-національного. І сфера російської літератури—се не амальгама національних літератур. Порвавши національні звязки з Україною та Польщею, д. Королєнко все ж таки став діячем національної великоруської літератури. Таким чином, покинули на потреби „разноплеменной“ душі, на те, що російська література не вимагала „отреченія“, що сфера її—се не вузька сфера якоїсь там Польщі, України, Волині, Великобританії,—сі широко-космополітичні покилки звольяться на ділі до того, що д. Королєнко став не тільки національним російським письменником, але й до фактів з поля інших літератур він вже підходить з засади тих поглядів, які виробилися у його на ґрунті „своеї“, „рідиної“ літератури російської. „И самого Шевченка,—каже він,—я научился понимать и любить лучше и глубже, когда впоследствии подошелъ къ нему съ идеями, вынесенными изъ литературы „москалей“.

Але, як література москалей“ взагалі мало уділяла уваги „літературі хохов“ або й ставилася до неї з погордливим призьривом (досить згадати полемику, що доводилося вести Драгоманову, Костомарову, Мордовцю, або еволюційні поглядів навіть найбільше безсторонного історика української літератури—Пипіна), то розуміння д. Королєнком національного українського поета, виване на ґрунті російської літератури, не було, як видно з попереднього, ні досить глибоким, ні навіть просто справедливым. Великий художник, з таким тонким артистичним чуттям, не виявив відповідної глибокої аналізи в сфері абстрактної думки і не зрозумів ні світогляду українського національного поета, ні взагалі народно-демократичних змагань українства. Сила шаблону, яким здебільшого перейняті погляді російського громадянства на все, що стосується до українства, виявилася непоборимою. Російська інтелігенція і в тім числі російські письменники грішили всім, крім одного—знайомства з українством. Що-до сього, то тут установилися такі тверді догмати ігнорування, що порушити їх неможливо навіть і для найбільше самостійних натур, що

все ж, як видно, мусять скорятися перед догмою шаблона. Сама по собі поява наведених уступів в „Історію могого сорементника“—се власне дрібниця. Але ся дрібниця має значіння, як факт тіпичний—навіть для такого представника російської інтелігенції, що сам колись почував на собі вплив „украинскаго романтизма“. Такі факти виявляють всю трудиність позиції українства. Шів-вікове існування в нетрах повної безвісти довело до того, що за сей час не посунулось вперед навіть розуміння видатнішого українського поета та ще й з боку кращих представників російської літератури. Після того, як за пів-століття перед сим було заложено, здавалось, тверді підвалини до розуміння української літератури, після того, як ся література серед найбільше неймовірних обставин твердо несла прапор демократично-поступових змагань,—доводиться тепер чути протизападненія, як характерну антитезу, „призрачного міра“ українського „націоналістського романтизма“—„простимь, яснымь, современнымь реальнымь образамь и мыслямь“ російської літератури.

Ускій жал тут що-найменше безцілний; коли б можна було жалом нашому лихові заридити, то сліз ми за пів-віку пролили вже досить, та може через те, що ми більше плакалися, ніж працювали, тепер і не признають культурних здобутків українства не тільки рішуче ворожі нам елементи—се ще власне пуста річ!—але й ті—як в данному разі,—то власне нічого злого на нас не мислить, але просто за великими скарбами свого культурного багатства не помічає нашого, як порівняти—невеличкого, надбання. Се як брати на увагу кожен факт життя, мусять лиш прояснювати нам наше становище і той шлях, що лежить перед нами. Коли хто не хоче розуміти, то, само собою, не можна примусити його до того. Але як і видатніші уми підлягають шаблону, хочакий виводом, то, щоб усунути неправдиве розуміння нашої справи, єсть один спосіб, а саме—досягти таких реальних здобутків національної роботи, щоб признання їх стало зазіканим шаблоном,—як це й бачимо що-до інших славянських народностей за останніх 100—50 літ.

О. Бідуосенко.

згоді, навіть коли їх зловлять, дуже легко виходять на волю...

Зовсім інакше обстоїть справа, коли в руки поліції попадає чесний чоловік. І далі „Кієвлянин“ розповідає історію єврея Якова Шльонського.

Яков Шльонський—одесит. Колишній він був заможним, але після погрому 1905 р. він став бідарем і сиротцю.

Жінка його з перельку занедужала й померла, а дочку та двох унівців убили погромщики. Одинокий він довго слабував, а коли трохи підлучав, то лікарі заборонили йому жити в Одесі і сказали, що йому треба жити в місцевості, де сухий і лісовий воздух. Шльонський їде в Київ, оселяється в Никольській слободі, а щоб було з чого жити, він стає комісіонером по продажу будинків. Одного разу йому пощастило: він обгородував одну справу по продажу будинка і по умові мав дістати де-кілька сот карб. І продавець і покупель його обдурили і, коли справа скінчилась, вони значно зменшили йому платі, але все ж таки він де-що мав одібрати.

Оттут і починається у Шльонського нещастя. На нього налітає якийсь В.— „подпольний“ адвокат і свідок по судових справах. Цей В. треба, щоб Шльонський дав йому сто карб. Шльонський омовив; через де-кілька днів В. знову зустрічає Шльонського на Хрещатику і з револювером в руці повторює своє догання.

Наляканий Шльонський крикнув.

Прибіг городовий, зібралась публіка, тоді В. і каже городовому: „Це великий злочинець! Арештуйте його!“

Шльонського ведуть в дворцовий участок і тут В. свідчить, що Шльонський—убивця сем'ї Островських. Це було 8-го марта.

Не розібравши справи, Шльонського арештують і передають начальникові сисского відділу. Після довгих допитів Шльонського садять в Лук'янівську тюрму, де йому доведеться прожити цілий тиждень, а тоді по етапу в кандалах послано його в Одесу.

Як тільки Шльонського привели в сисский відділ, одеська поліція зараз же ввізнала його, але хоч добре знала, що він не може бути убивцею, його все ж не випустили, бо київська поліція требувала вернути його назад. Старого чоловіка в кандалах одправляють в одеську тюрму, де він сидить цілий тиждень, а потім знову по етапу його доставили в Київ.

В Києві його держать під арештом, що-дня водять на допит і не допитують. Нарешті випустили його на волю 5 априля, давши йому двох суток на упорядкування своїх справ.

Старий немощний чоловік опинився на улиці. За що? За те, що не дав сто карбованців д. В., який, як каже „Кієвлянин“, напевне теж має „талісмани“ і „гасла“.

Після бучного скандалу з „таємничим“ процентним папером д. Асланова рішили забрати з посади начальника сисского відділу, давши йому посаду станового пристава.

„Невже оце можливе“—запитує „Кієвлянин“ і далі домагається слівства й суда над д. Аслановим та іншими членами тієї „серельнової інституції“, яку звуть „сисским відділом“ при київській городській поліції.

До цього „Київ. Вѣсти“ додають інші факти. Виявилось, що білети сищика видавалися багатьом знайомим д. Асланова. Один із таких сищиків, користуючись своїм становищем, став переслідувати д. О. Путреш.

9 априля увечері Путреш ішла по Хрещатику, до неї підійшов невідомий в убранні чиновника і хотів провести її. О. П. од таких „послуг“ одмовилась і, щоб одчепитись од нього, сіла в трамвай і поїхала додому. Коло Троїцької площі д. Путреш вийшла з вагона і тут її знову догнав невідомий і вже суворо сказав їй:—

— Щоб не було великих непорозумінь, покажіть мені своє помешкання.

— На віщо?—запитала його п. Путреш. — Будьте ласкаві, без суперечок! Прошу вас бачити в мені чиновника, який має до вас справу.

Здивована й налякана цєю заявою д. П. привела його на свою квартиру. Коли вони вступили в кімнату, „гість“ зараз показав посвідчення начальника сисского відділу, що він—сисский агент.

— Бачите?—сказав він, показуючи на підпис Асланова.

— Бачу,—відповіла д. П.—і розумію, що ви сищик...

— Але цього мало, я особистий приятель начальника сисского поліції і через те будьте уважкою...

Після цього він став допитувати її про якісь дрібниці і відповіді її записував в свою книжечку. Але швидко це йому надокучило, і він несподівано схопив д. П. за руку...

— Я вас люблю... промовив він.

Х. П. хотіла крикнути, але сищик вихопив з кешені два револьвера і один з них приложив до її голови.

— Тихенький крик,—і я вас не помилюю!—пропелав він.

Скінчилась вся ця гідка історія тим, що сищик пішов од д. П., назначивши їй на другий день побачення в сінематографі Мьяновського. Д. П. про щоподію повідомила поліцейстера, який приказав зробити слідство.

11 априля удалось вияснити, що цей сищик—Попов служить він чиновником в городській поліції. Білет сищика йому видав Асланов, з яким він приятелював.

Ціаву ще подію з „Асланіади“ оповідать „Посл. Новости“. Одного разу Асланов став грати в карти в закритому

тепер клубі велосипедистів. Через годину Асланов розгніваний заявив, що він програв 260 карб., і комітет старшин повернув йому ці гроші...

Лист з Одеси.

В останні часи Одеська „Просвіта“ зазнала багато лиха. Брошуру видання „Просвіти“ „Про Гарібальді, борця за волю італійського народу“ І. Бондаренка, було сконфісковано. Голову т-ва М. Комарова оштрафовано на 100 карб. за „перереканія сь разумними требованнями“... „Рада“ ч. 72). На референта, що „непочтительно отозвался о высокопоставленных особах“—Пізно і Флоринськом, подано заяву в місце служби референта і поставлено на увагу „Просвіти“ (Референт навів полеміку небіжника Антоновича з „высокопоставленными“ Пізно і Флоринським з приводу українського питання за давніх часів). Нарешті, оце недавно об'явлено: „Такі как, кромѣ чиновника Бачуна, нѣтъ другого лица, знающаго малорусское нарѣчіе и с. ч. Бачуномъ всегда бывають пререканія, то ген. губернаторъ не находитъ возможнымъ разрѣшить впрелъ реферата, чтенія и пѣнія в об-вѣ „Просвіта“ на малорусскомъ нарѣчій“. Таким способом виходить, що коли нема чинів, що знають мову, то не можна тою мовою говорити! Припускаючи, що для „Просвіти“ треба чиновника тако-го, що знає мову українську, адміністрація разом з тим так тісно й міцно зв'язує чиновника з „Просвітою“, що т-во в 600 членів не має змоги вживати своєї мови, поки не знайдеться 1 чиновник. Ціаваю, чи буде адміністрація підшукувати знавців „всѣхъ этихъ „хѣба“, „шо“ и „як“? Що до цього, то можна бути певним, що жадні заходів не буде зроблено і таким побитом тимчасова заборона зробиться довічною.

Як відгук, як коментарі до розпоряжень адміністрації, заше знаходили статі в місцевому „напів-офіційозі“ „Русская Рѣчь“. 4 априля уміщено статю в „Рус. Рѣчь“ під назвою „Клубъ націоналистовъ в Кіевѣ“. Нових відомостей, що до клуба перша і менша частина не подає ніяких. Насамперед, автор статі дає знати кому слід, що тепер збираються жертви на будову пам'ятника Шевченкові, не кажь поету, а какъ борцу за „самостійну Україну“. Потім просто вказується, що сучасний український рух підтримують капіталісти так само, як за часів русько-японської війни, японців підтримували євреї! Співробітники „Рус. Р.“ не можуть собі уявити ніякої праці, ніякого ідейного руху, без того, щоб не було плаччю, куплено...

Зробивши де-кілька „закідів“ київським українцям, автор цієї „справки про неблагонадійних“ переходить до Одеської „Просвіти“. Придивляючись до праці „Просвіти“, автор рішає, що її становище дуже кепське,—тому то в Одесі потреби в заснуванні „Клуба націоналистовъ“ нема. „Просвіта“,—каже він,—умреть своєю естествою смертю і умреть очень скоро“. А „Просвіта“, дійсно, може таки припинити свою діяльність, бо „розумні вимоги і заходи адміністрації, очевидячки, й мають своєю метою „природну“ смерть т-ва. Трудно припустити, щоб сучасні громаляни могли піти на такий компроміс—і з наказу начальства забалакати російською мовою, щоб до співу підшукувати французького тексту, як колись, давно, за часів „благодійного“ страху“. Не ті тепер люди, не такі настрої. Але от кого не торкається ні час, ні люди—одеських урядовців! Це якесь оригінальна логіка—виставляти такі комічні основи до заборони, і навіть думати, що цюому повинні вірити, що це можна вважати певною причиною. Той самий похід проти українства, що в Києві, ведеться і в Одесі, але без клубу; бо в ньому й нема такі потреби, коли адміністрація поводить ся в таких справах зовсім просто і веде до того, щоб т-во сямо зачинилося. А „Рус. Рѣчь“ доводиться тільки констатувати, що „попыткі издавати противоправительственныя прокламаціи (книжка про Гарібальді), вступають въ препирательствъ...—окончались весьма печально для одесскихъ украинцевъ“.

О, так,—„Просвіта“ знає це, мабуть, найбільш розумних заходів, а „Р. Р.“ спробиється на те, щоб своїми „талановитими“ статями „сь указаніємъ именъ“ здеморалізувати громадянство. Але не віриться, щоб таким способом можна було досягнути певних наслідків „и охладить пылъ малоруссовъ“, як цього хоче майбутній „клубъ націоналистовъ“.

Василью.

З життя „Просвіти“.

Загальні збори катеринославської „Просвіти“.

30 марта у власному помешканні відбулися загальні збори членів „Просвіти“. Рада „Просвіти“ поставила на розгляд загальних зборів такі питання: 1) затвердження нових членів товариства, 2) доклад Ради про діяльність товариства за 1907 р., 3) доклад ревізійної комісії, 4) вибори нових членів Ради і 5) помешкання для „Просвіти“.

Після виборів головою зборів д. Іваніцького і секретарем д. Сіренка, д. Липковський, голова Ради, повідомив збори про вибори нових членів в „Просвіту“ і запропонував вибори їх затвердити. Вибори всіх 38 членів збори затвердили.

Далі д. Липковський вніс пропозицію од Ради вибрати А. С. та Н. Г. Синяв-

ських членами „Просвіти“ до життя. Збори згодилися на це.

Одноголосно також ухвалено протокол попередніх загальних зборів, які відбулися 18 ноября минулого року; після цього Липковський прочитав доклад Ради про діяльність „Просвіти“ в минулому році.

В порівнянні з р. 1906—минулий рік в житті „Просвіти“ був більше продуктивний. Діяльність „Просвіти“ за минулий рік можна поділити на дві половини: перше півріччя, коли „Просвіта“ мистілась в аудиторії народних читань, і друге—коли „Просвіта“ оселилась у власному помешканні. В зв'язку з цим і діяльність т-ва в ці два півріччя мала ріжний характер. З переходом у власне помешкання діяльність т-ва поширилась: виявилась змога здійснити всю вироблену раніш програму. За рік „Просвіта“ улаштувала 25 спектаклів, 3 концерти та 5 семейних вечорів. Лекторами виступали дд. Еварицький, Липковський, Іваніцький та Труба.

Бібліотечна секція в останнє півріччя уже цілком зорганізувалась і проявила енергичну діяльність. В кінці докладу Ради згадується про заведення в 1907 р. філії „Пр-ти“ в с. Криничках, і про те, що вже подано заяву про одкриття такої філії в с. Мануйлівці і присілку Єнакієво.

З касового звідомлення Ради видно, що в минулому році „Просвіта“ мала прибутків 2804 карб. 2 коп., а видатків 2909 карб. 95 коп. таким чином Рада констатує дефіцит в 105 карб. 93 коп. Крім того зібрано на бібліотеку-читальню ім. Т. Шевченка за 1906 і 1907 рр. 273 карб. 44 коп.

В докладі ревізійної комісії ніяких особливих уваг Раді не зроблено, але комісія суму дефіциту збільшила до 974 карб. 87 коп. На ріжничій ревізійній комісії висловила бажання, щоб Рада упорядкувала справу з переховуванням реквізиту т-ва, бо тут можна помітити де-яку недолатуну.

Після перечитання всіх докладів представителі пропонували подякувати Раді за її працю; пропозицію ухвалено з одлєсками. Предсідатель пропонує розпочати вибори членів Ради; вибрано в Раду членами: Іваніцького, Кузьменка, Гаркавцева, Бабенка, Бідинова та Андрущенка; кандидатами: Нізюменка, Веснина та Емеца; в ревізійній комісії: д. Мишка. З колишніх членів Ради дд. Еварицький та Александров одмовились од балотировки в члени Ради.

Після виборів збори багато потратили часу на дебати з приводу питання про помешкання для „Просвіти“. В кінці постановлено: доручити Раді підшукати ліпше помешкання, коли ж кращого помешкання не буде, то зостатися в старому.

Разом з цим було піднято питання про членів співробітників, які працюють в т-ві і не вносять членських вкладок. Але питання це залишилось нерозв'язаним.

Далі збори ухвалили пропозицію вибрати „голов“ секцій тільки на один рік і після обміркування це де-яких дрібних питань, збори було закрито.

До навчання української мови в церковних-учительських школах на Подолі.

Подільська єпархіальна шкільна рада 24 марта цього року звернулася до подільської губерської земської управи з таким „отношенієм“: найсвятійший синод указом 12 октября 1907 року за № 12331 на імя його преосвященства єпископа подільського і брацлавського дозволив навчати української мови у Винницькій церковно-учительській і по второкласних школах у вільні години, і на місцеві кошти. Шкільна єпархіальна рада, одержавши цей наказ, запитала раду школи, які можна роздобути місцеві кошти, щоб платити учителям української мови.

З надісланих школами відомостей видно, що для плати навчальним української мови шкільні ради ніяких місцевих коштів не мають і не можуть їх роздобути. Об'явити в цій справі якісь податок учеників неможливо, бо їм і так дуже суцужо акуратно платити за утримування в школі. На думку шкільних рад в кожній одній для навчання української мови треба буде завести по три уроки на тиждень, всього в трьох одліах—дев'ять уроків. Визначаючи нормальною платою для учителів второкласних шкіль 40 карб. за урок, для кожної школи треба признати суму 360 карб.

Повідомляючи про це, єпархіальна шкільна рада має честь просити губерську управу, чи не визнає вона можливим допомогти шкільним радам, асигнувавши стільки грошей, скільки потрібно для навчання української мови в 13 школах.

Одержавши це „отношеніє“, губерська управа цими днями розіслала його повітовим управам, щоб вони мали його на увазі при складанні проекту видатків на 1909 рік.

За кордоном.

КОРЕЯ.

Антияпонський рух. З Шанхаю йдуть звістки, що в Корей розпочався великий антияпонський рух, який японці придушують жорстокими репресіями. Фактично, як пише „New-York-Herald“, вся країна повстала проти японського панування і в руках японців зостався тільки Сеул та близька до нього узенька берегова смужка. Звістки про збройні сутички японська цензура старанно викреслює. Японці в се-

редину країни вислали карателіні одряди, які жорстоко усмиряють тубольських інсургентів. Підчас останніх трьох сутічок убито 103 корейців і поранено більше сотні. Великий одряд корейських інсургентів наваз був на місто Мучун, але японський гарнизон прогнав їх, при чому інсургентів погубило дуже багато.

СЕРБІЯ.

Младорадикальний „Одѣк“ одкрито обвинувачує короля Петра, що він не додержав свого слова. Підчас міністерського кірса при переговорах з младорадикалами король ніби-то рішучо гарантував свободу виборів і обіцяв, що керування виборами ні в яким разі не буде доручено Пашичу. Слідом за цим Пашича призначена головою нового старорадикального кабинета. (Русск. Вѣд.).

ОСТАННІ ВІСТІ.

(По телеграфу та з газет).

Відгуки парламентського життя.

ПЕТЕРБУРГ, 11. Н. А. Хомяков в розмові з кореспондентами висловився, що для розв'язання єврейського питання треба чекати слушного політичного моменту. А такий момент може наступити тільки після розв'язання справ: місцевого саморядування, місцевого суду та хоча б часткового розв'язання аграрного питання.

Дума одразу повного рівноправства не дасть, а вирішити принцип урівнення в правах євреїв по-волі: спочатку поширити межі освіти, потім побільшити процентну норму в школах і т. д. Хомяков гостро висловлюється з приводу пропозиції про увільнення євреїв від військової служби, вважаючи таку пропозицію думкою політичних жартівників або аматорів дешевих ефектів.

Міністерство скінчило законопроект про наймання робітників, відповідно увагам промисловців. Не ухвалено тільки одного бажання промисловців—про повну волю з обох боків ламати умови. Законопроект кладеться на це трьохденний строк для попередження. Мотивовано цей уступ тим, що робітничі звикли до попередження. В тих випадках, коли виникне забастовка, промисловці мають право раптово порушити умову. Законопроект дозволяє промисловцям не платити за прогульний час, коли буде забастовка, тій частині робітників, яка хоч і не страйкувала, але не могла працювати, дякуючи забастовці другої частини робітників. Договори з цією частиною робітників хоча й не порушається, але за робітниками лишається право його зламати.

Діяльність адміністрації.

ПЕТЕРБУРГ, 11. Бувшого ректора академії, єпископа Сергія, обвинувачують за те, що він одправив панахиду по лейтенанту Шмидту, дозволив збірку студентів і прийняв адресу для Грігорія Петрова.

ОДЕСА, 11. Поліцейстера Кісляковського, що прослужив в Одесі чимало років, скинуто з посади. Причиною цьому—те, що Кісляковський дав кореспондентам відомості про зміст секретних паперів.

Ці відомості було уміщено в газеті „Бессарабская Жизнь“. Торкались вони діяльності бувшого озургетського повітового начальника, Ермолова, якого призначено одеським поліцейстером. Після турсу, зробленого в редакції „Бес. Жизнь“ виявилось, що співробітник, який дав звістку про Ермолова, одібрав їх у поліцейстера Кісляковського.

Недорід.

ПЕТЕРБУРГ, 11. Одібрано відомості, що весь басейн Дона та південної частини Волги повинні будуть голодувати. Майже вся озимина та в багатьох місцях виноградники повимерзали. Ярї хліба задляють кепські.

МОСКВА, 11. „Рус. Слово“ телеграфує з Смоленського „губернське приствітствіє клопочеться про асигнування з казни 200000 карбованців на ярове насіяння“.

До смерті генерала Лівєвича.

ПЕТЕРБУРГ, 11. Коначиши перед смертю, генерал Лівєвич командував військом, згадавав призвіща генералів, назвиська місць де відбувались бої, та инш. Прийшовши до пам'яті, він прохав поховати його в Невській Лаврі. Похорон буде 12 априля.

Повідь.

МОСКВА, 11. Сьогодні повідь набрала характеру народного лиха. Водою залито не тільки низький беріг, але і високий. Залито всю Кремлевську й Набережну. Вода підійшла до баштів. В низьких частинах залито обидва беріги аж до Воробйових гір. Вода пройшла у всі суемжні вулиці та провулки Набережної; біля каналу вона піднялася так високо, що досягає верхшків ліхтарів. Взагалі води прибуло більш як на три сажени, але ж вода все ще прибуває, й по де-яких вулицях, де стоять старі, невисокі будинки вона доходить до другого поверху. Сьогодні повідь більша, ніж була колись р. 1856. Біля ново дівочого монастиря залито всю околицю, так що вода підійшла до мурів монастиря. По багатьох вулицях іздять човнами. Потерпіло багато бідного люду та складів товарів по Замоскворіччю. Чимало потерпіло людей та худоби, розірвано й потрошено баркасів, плотів і т. ін. Залито електричну станцію, й будинки та криниці не мають світла. Потерпіла так само й головна електрична станція городської трамваю; ходе всього кілька вагонів. З околиць одібрано відомості про

знесені мости та порвані греблі. Місцями припинено рух поїздів. З губерній повідомляють, що багато селищ цілком залито водою. Губернатор поїхав в село Терехово, що дуже потерпіла від повіді.

БРІНСЬК, 11. Залито арсенал. На головній вулиці вода стоїть вище як на аршин. Порвано дамбу. Тоне худоба; розмито залізничу колію. Затоплено більш 500 будинків. На поміч потерпілим вислали команду Дорогобужського полку.

КАЛУГА, 11. В Тарусі надвичайною повідю залито собор, будинки городської управи, поліцейського управління, каземати пожежної команди і до лісової приватних будинків. Вода все прибуває.

БІЛИЙ (Смоленщина), 11. Багато будинків залито водою з річки Обні. Залито колодязі; жителі города лишились без води для питва.

У „союзників“.

ПЕТЕРБУРГ, 11. Казанські „союзники“ клопочуться перед синодом про те, щоб було призначено волинського єпископа Антонія в Казань.

„Слово“ повідомляє, що „союзники“ мають намір на Великдень одчасно впрядити по столицях, у Києві, Одесі та інших великих містах маніфестації з прапорами та співами патріотичних пісень.

Сіндіат.

ПЕТЕРБУРГ, 11. Петербурзькі баншики заснували сіндіат і зразу ж значно побільшили ціни.

Література, наука, умілість і техніка.

— Нове видавництво. В Києві заснувалось нове видавництво „Шлях“, яке має на меті видати цілий ряд переважно перекладних книжок з соціологічних питань.

В найбільшій часі видавництво випускає в світ: „Всєхъ свѣт в українській справі“. (Голос світової преси про лівівський атентат).

Готуються до друку і вийдуть з початку цього літа такі книжки:

„Комуністичний маніфест“ К. Маркса і Ф. Енгельса—новий переклад з німецької мови переклад з французьким і англійським оригіналами з додатком передмов авторів і нового твору К. Каутського з приводу 25 літнього Марксового ювілею.

„Літ Д. Брукер“—Партия і професіональні спілки“ з додатком міжнародної анкети в цій справі.

— Конфіскація. Цими днями сконфісковано роман А. Ремізова „Часы“, після того, як невелике число примірників цього роману уже розійшлося. Автора позивають по 128 ст. карн. закону.

— У Вільні вийшов в світ збірник оповідань Чехова в перекладі на литовську мову і в Амстердамі—в перекладі на голандську мову.

Нові книжки, надіслані до редакції.

Редакція прохає ш.п. авторів і видавців заслати свої видання на рецензію. Останні містяться в газеті неважаром після одержання книжки. Реєстри нових книжок містяться в газеті по-тижня.

— М. Н. Богданов. Як іде життя в світі (оповідання старої мшп). Переклад Юр. Сірий. Київ, 1908, стор. 32, ч. 6 к.

— М. Вербицька-Антіохова. Брат і сестра, драма в 4-х дійствіах, сь прологом і опологом. Чернівці, 1908, стор. 62, ціна 50 коп.

— М. Загірня. Якій був лад в Афинській державі. Видавництво „Український Учитель“, № 11. Київ, 1908, стор. 48, ціна 10 коп.

— В. Козьмов. Ветеринарні поради, кн. І: Звершкі худороби і худороби окремих частин тіла (органів). Видання „Добродійного т-ва“ при грошевій допомозі міністерства зборобства, № 55 СПб, 1908 стор. 48 в 8°, з малюнками, ціна 12 коп.

— В. Луневич. Сем'я у звірів, птіць, номах, рибах та гадів. Переклад П. Є. Видання т-ва „Просвіта“ у Києві, № 15. Київ, 1908, стор. 64, ціна 10 коп.

— Микола Порш. Про автономію України. Українське видавництво „Зв'язь—то сла“, № 1. Київ, 1908, стор. 124, ціна 15 коп.

— Одеська тма і „Просвіта“. Вірші „Прологів Українця“. Одеса, 1908, стор. 16, ціна 10 коп.

— Світло, літературний ілюстрований збірник для дітей. Зредактував і уложив Гр. Шерстюк. Видання „Український Учитель“, № 12. Київ, 1908, стор. 127, ціна 35 коп.

— Статут київського українського клубу. Київ, 1908, стор. 29.

— Українська Муза, поетична антологія од початку до наших днів. Під редакцією Олексі Коваленка. Вып. I. Київ, 1908, стор. 128 (64), ціна 25 коп.

— Записки Наукового Товариства імени Шевченка у Львові. Р. 1908, кн. I.

— Літературно-Науковий Вістник. Р. 1908, кн. I.

— Совершенно Трудъ, органъ професіонального об'єднання наемного труда въ земледѣліи, промшленности и торговлѣ. Київ, Р. 1908, ч. I.

Театр і музика.

— Нове українське товариство. Заснувалось нове товариство українських артистів, яке під орудою Т. Колесниченка та при участі артистки Г. Борисоглабської розпо-

чинає свою діяльність з 14 квітня в Олександрії, херсонської губернії. В товаристві такі артистичні сили: д-ри Г. Борисоглібська, В. Валерик, О. Володенко, П. Івашуріна, М. Євгенєва, М. Леванковська, М. Насонова, А. Топола, Тосина, Хижнякізна; д.д. В. Володенко, О. Волошин, А. Заглоба, Т. Колесниченко, А. Дударенко, С. Коноплицький, В. Кошовий, О. Крашановський, Ю. Лисенко, Л. Свірговський, Тагаєв, В. Яворський, О. Яворенко. Товариство має власний хор і оркестр. Дірюжок Л. Леванковський. Одповідальним режисером Т. Колесниченко, черговим—Л. Свірговський. З перелічених артистів—В. Валерик, О. Волошин, В. Кошовий, Ю. Лисенко, Л. Свірговський вчилися в драматичній школі Микола Лисенка, в класі української драми М. Старицької. Вистави розпочинаються „Суєтою“; далі проміж п'єс старого українського репертуару підуть в товаристві п'єси: „Бог помсти“ драма Шолома Аша, в українському перекладі Модеста Левинського, „Єврей“ Чирікова, в перекладі Л. Пахарецького, „В городі“ С. Юшкевича, в перекладі В. Дубровського, „Ревизор“ Гоголя, в перекладі Олексія Козаленка, „Сватання“, „Овильє“ та інші жарти А. Чехова по українському, „Візник Геншель“ Гауптмана в перекладі М. Загірної та інші перекладні твори світового драматичного репертуару. З мая місяця товариство переїздить до Кременчука, а звідти 3 юня до Миколаєва. З місяця юня в товариство вступає на драматичні ролі д-ка Н. Дорошенко, яка скінчила цього року школу М. Лисенка.

ДОПИСИ.

НОВА ПРАГА, (на Херсонщині). Ще в кінці минулого року у нас адміністративно зачинено громадську бібліотеку. На черзі стало питання—куди подати майно бувшої ново-празької бібліотеки. Зважалося, саме натуральним, передати на якийсь час городу. Але з огляду на те, що всі наші „батьки города“, коли не дійсні члени „союзів р. н.“, то ширю спочувають йому, передавати книжки їм небезпечно: крадіжки можуть загинути. Вже двічі скликано було загальні зібрання членів бібліотеки, але вони пройшли без всяких наслідків. Питання про передачу нашої „просвітної інституції“ ставало все гостріше,—дві ворожі сторони не могли зійтись ні на якому компромісі. Нарешті, 7 квітня, на останнім загальному зібранню пропозицію—передати бібліотеку городу, не дивлячись на клопоту навіть самого д. голови міської поліції, було одкинуто після гарячих суперечок більшістю двох третин (балотировка шарами), і після демонстративного виходу з зали засідання невеличкої кучки „правих“, величезною більшістю було прийнято пропозицію голови зібрання (земського лікаря д. Вострікова) передати „майно“, себ-то, книги та гроші сусідній громадській бібліотеці міста Олександрії, до більш слушного часу, коли город знов буде мати змогу відчинити свою власну бібліотеку.

О. П.

БАТУРИН, конотопського повіту (на Чернігівщині). Переселенський рух у Сібір прокинувся і у нашій місцевості. Так, із м. Батурина та сіл Обмачова, Городища, Красного та із ріжких злидених хуторів, налагодилися переселятися більше 250 семей. Проводирі цього руху, переважно свої такі ж селяне, жваво агітують за переселення. Ходоки теперечки десь у Сібірі. Збираються їхати в Акмолинську область. Хоч коли їм прийдесть вихватити, переселенці не знають, але продаж маєтків та ріжкого збіжжя вже розпочали. Продають всяк: і за гроші, і на векселі, що мовляв, колись то їм туди, де оселяться, вишлють. В с. Городищі конотопського повіту, невідомо хто розніс чутку, що у Америці теперечки добрі заробітки. І от через те, звідтіля нещодавно 12 молодих парубків поїхало туди на заробітки. Всі українці і переважно чорноробочі.

С. МУРАФА, богодуховського повіту (на Харківщині). 21 марта у наших селі заспорив батько з сином за розділ хазяйства. Ще раніш батько був пожалівся становому на свого сина. Тепер становий прислав синові повістку і кличе його на допит. Син цього дня пішов у волость і получив повістку. Коли він вернувся додому і увійшов у хату, то батько на печі спав, а сестра ткала. Більш не було нікого в хаті. Син і каже: „Тату! Куди ти хочеш мене зіслати, на Сібір, чи що? А де ж жінку дінеш“. А батько одказує: „Де ти, там і жінка твоя буде“. Ніхто вже не бачив, коли він сокиру під полу узав десь на дворі. Батько одповів та й закрив очі. Тоді син вискочив на ліжанку та як рубнув сокирою, так вона і влізла у шию по саміснійкі обух. Як лежав він полперек печі і рука під головою, так і неворухнувся. А син тут же вихватив з кешені пістоль, вистрілив собі в лоб і тут же серед хати й впав. Коли збіглися люди, то то й, що на печі, уже холоду, а цей ще хріп, та недогов. Повезли його в лікарню, та поки довели він і захоловує. Синові 21 рік, а батькові 58.

ВСЯЧИНА.

Великодні яйця. Звідтіля пішов звичай обмінюватися на Великодні святами крашанка-

ми? Повно, що свята крашанки не мають ніякого відношення до християнства, так само, як і не мають нічого з ним спільного звичай опалок у деяких західних народів, або різнана динка. Як оповідає одна з французьких часописів, з давніх-давен, а саме за часів середніх віків, коли великим постом не влізло було їсти яєць, в деяких країнах Франції, коли кіччався піст, сирі яйця віддавали святити до церкви й з них пекли яєшню, якою па Великодній годувалася ціла родина. Сирі свята яйця давали одно-одному, або посидали як подарунок. Звичай той швидко став загальним; і замість сирих яєць почали обмінюватися вареними, аби тільки вони були посвячені в церкві.

З початку 16 століття замість звичайних яєць почали вживати на цю мету крашених яєць, писанок та крашанок. Зпочатку крашанки й писанки були скромні й прості, але коли вони стали готуватися на продаж, то почали вироблятися вже значно хитріше. Ті писанки, лями, наприклад, французький король Людовик XV наділяв деяких осіб, яким хотів виявити свою особливу ласку, бузи з мініятурами, зробленими крашаними тогочасними художниками—Ланкретом, Ватро. В збірці, що є в Вортсалі, знаходиться ще й досі дві писанки зони короля Людовика XV, мальовані Роатто. Пізніше писанки з моди вишшли, а поведися шутучі писанки з цукру та шоколаду.

Тепер в самому Парижі продають перед Великоднім по-року самих тільки шоколадових писанок більш як на 2 мільйони франків та цукрових—більш ніж на мільйон. Оригінальну писанку зробив кілька років тому один англійський юрда для своєї нареченої, дочка міліардера. Була та писанка з шоколаду у висині біля трьох метрів, шпиривою в 1/2 метри; одно слово, яйце було таке на величчя, що в середині того яйця міг сидіти чоловік на стільці. В середину той писанки було положено більш тисячі хутих цукерки. Щоб віддати те яйце в Лондон на завізницю, а відтіля перевезти на корабель, було збувано особливні носилки, які могли нести тільки семеро чоловік. Ця крашанка коштувала не менше, як 12,000 корон, не згадуючи вже про те, що обійшлася й перевозка залізницею та кораблем. (Літо).

Од редакції.

До контори нашої газети надіслано такі жертви:
Од садатів П. Пековського подка з Нижнього Ташлау—6 руб. 45 коп., через святц. Д. Шербаківського з с. Шпикова: Д. Шербаківський—2 руб., Жоня, Паша, Кава—40 коп., разом—2 руб. 40 коп., Московця з Вороновиці 1 руб., через М. Бізюгу з Гайфуку, прибутку від спектаклю, урядженого 25 марта в Народному будинку—100 руб. 30 коп., через Ф. Бугаєвца: святц. Ф. Симанович—50 коп., Гн. Станіславський—55 коп., Мих. Кривка—55 коп., Лисака Тамаренко—1 р., через А. Пеленського у Києві, зібраних від ріжких осіб—1 руб. 50 коп., Д. Ханічовського з Александрополю—50 коп., Шовчара з Чиги—1 руб. 25 коп., а всього—сто шістнадцять рублів п'ятдесят коп., й з тими, що було надіслано раніш од 1-го января с. р.—1010 руб. 39 коп.
Всього через контору „Рада“ постувало на пам'ятник Т. Шевченкові—1727 руб. 8 коп.

Календарні відомости.

Неділя. ПАСХА ХРИСТОВА. (Великдень). 13 квітня. Св. Св. Артемова.
Сх. сон. 4 год. 45 хв., зах. сон. 7 год. 18 хв. Понеділок (великодній) 14 квітня. Св. Мартина сповідн., мч. Антонія, Іоанна, Євстафія.
Сх. сон. 4 год. 43 хв., зах. сон. 7 год. 14 хв. 14 квітня 1904 р. помер письменник М. Старицький.
Вікторія (великодній) 15 квітня. Св. Аристарха, Пудя, Трофима, муч. Сави.
Сх. сон. 4 год. 41 хв., зах. сон. 7 год. 16 хв. Серєда (великодній) 16 квітня. Св.ч. Агафії, Ірини, Хіонії, Св.ч. Леоніда.
Сх. сон. 4 год. 40 хв., зах. сон. 7 год. 18 хв.

ПАРАХОДИ.

1) Київ—Катеринослав.	Відходять кожн. дня.
3) Київ.	9 г. р. і 5 г. по півдні.
„ Катеринослав.	8 г. р. і 5 г. по півдні.
2) Київ—Гоміль.	
3) Київ.	9 г. р. і 2 г. дня.
„ Гоміль.	8 г. р. і 1/2 г. дня.
3) Київ—Чернігів.	
3) Київ.	5 г. по півдні.
„ Чернігів.	6 г. вечора.
4) Київ—Пінск.	
3) Київ.	10 г. ранку.
„ Пінск.	9 г. ранку.
5) Київ—Чорнобиль.	
3) Київ.	10 г. р. і 6 г. вечора.
„ Чорнобиль.	8 г. веч. і 8 г. ранку.
6) Київ—Могильов.	
3) Київ.	по понеділкам, серед, п'ятницям і суботам в 2 год. дня.
„ Могильов.	по неділям, вівторкам, четв. і п'ятницям в 6 год. ранку.
7) Могильов—Оршанськ.	кожного дня.
8) Гоміль—Вігна.	

Увага: 1) Окрім поштово-пасажирських пароходів по всіх ліній будуть ходити товариш-пасажирські і грузові пароходи.

Залізничні поїзди.

(З 18 октября 1907 р.)

Південно-західна (Юго-Западная) залізниця.	№ поїзда	Одходять з Києва.	Прибуває до Києва.
Кур'єр. І, II кл. Одеса, Кишинев, Євставет	19	09.00 х.в.	29.45 х.р.
Дур'єр. І, II клас. Брест, Варшава	97	10.10 х.в.	10.11.03 х.р.
Почтов. І, II, III кл. Одеса, Брест, Вілосток, Гравно, Умань, Новоселиці	39	15 х.р.	49 г. воч.
Почтов. І, II і III кл. Сарни, Ковель, Варшава	3	12.25 х.д.	47 г. 50 х.в.
Пасаж. І, II, III кл. Одеса, Умань, Новоселиці	5	12.30 х.в.	66 г. 15 х.р.
Пасаж. І, II, III кл. Бердичів, Радзівилів, Відень	118	25 х.в.	12.10.26 х.р.
Пасаж. І, II, III кл. Одеса, Волочиск, Відень	79	35 х.в.	88 г. 15 х.р.
Мішан. І, II, III кл. Одеса, Брест	158	г. ран.	167 г. 35 х.в.
Пасаж. І, II, III кл. Фастів, Знаменка, Миколаєв, Євставет.	19	10.50 х.р.	20.5 г. 59 х.в.

Почтов. І, II, III кл. Фастів, Знаменка, Миколаєв, Євставет.	17	11.20 х.в.	187 г. 15 х.р.
Пасаж. І, II, III кл. Брест, Вілосток, Гравно	13	12.05 х.в.	146 г. 56 х.р.
Пасаж. II, III кл. до Білої-Церкви, Ольшаниці	27	4.40 х.д.	289 г. 28 х.р.
Почтов. І, II, III кл. Сарни, Ковель, Варшава, Вілосток, Петербург	5	11.50 х.в.	67 г. 51 х.р.
Мішан. IV кл. Київ, Одеса, Брест, Знаменка	31	9 г. 53 х.в.	321 г. 10 х.д.
Пасаж. І, II, III кл. Фастів, Знаменка, Катеринослав, Севастополь та Ростов над Дону Швидкий товар. Сарни, Ковель	21	7.35 х.р.	229 г. 55 х.в.
Почтов. І, II, III кл. Москва, Курськ	31	10.14 х.в.	327 г. 40 х.р.
Пасаж. І, II і III кл. Курськ	46	11 г. в.	367 г. 30 х.р.
Почтов. І, II, III кл. Курськ, Москва, Воронеж	6	12.20 х.д.	55 г. 30 х.д.
Пасаж. І, II, III кл. Курськ, Воронеж, Харків, Петербург	87	г. 20 х.в.	710 г. р.
Київ-Полтавська залізниця.			
Почтов. І, II, III кл. Кременчук, Полтава, Харків	4	12.15 х.н.	37 г. 01 х.р.
Швидк. І, II, III кл. Полтава, Харків, Жозова, Ростов, Севастополь.	28	г. 12 х.в.	18 г. 55 х.р.
Тов.-пасаж. І, II, III кл. Полтава, Харків	68	г. 30 х.р.	56 г. 48 х.в.

Редактор **М. Павловський**.
Видавець **Є. Чиналенко**.

Оповіді.

НОВА КНИЖКА.
Товариство „Прогресс“ у Києві. (—)
Сем'я у звірів, птиць, комах, риб та гадів.
З малюнками.
З В. Луцькевича переклад П. С.
Ціна 10 коп.
Склад видання в „Прогрессі“ Троїцька площі Народний Дім і в „Українській Книгарні“, Безаківська, 8. 010—172—1

СТРАХОВАННЯ ЖИТТЯ
ЗАГАЛЬНОПРИСТУПНЕ
УІ-МУ ВЗАЄМНОМУ ТОВАРИСТВІ
СТРАХОВАННЯ ЖИТТЯ.
1. Страхователі є діємі члени Т-ва.
2. Тарифи самі дешеві.
3. Прієм можна виплачувати частками помісячно.
4. На той випадок, коли б трапилася припинка після двох літ, найбільш викупа і сеуди.
5. На страх приймаються особи всіх професій без винятку.
6. Прієм і без медичного свідчення.
ЗАРЯД КИЇВСЬКОГО ОНРУГУ.
ПРОРІЗНА, 12. 24-108-22 ТЕЛЕФОН 1898.

Вийшов з друку і розісланий передплатникам:
„ХРІН“
український гумористично-сатиричний листок.
Корнєць І містить гумористично-сатиричні речі віршами, прозою і карикатурами. Ціна 10 коп., з пересилкою 15 коп. (можна марками). Випускує од П. Богацького, Київ, Бульварно-Кудрявська д. 9, пом. 20.
Готується до друку другий корнєць. 2—170—2

Вийшла з друку нова книжка:
АНТІН ЧЕХОВ ЖАРТИ

(1. Ведміль, 2. Сватання, 3. Калхас, 4. Трагик з примусу, 5. Весілля, 6. Ювілей, 7. Лихо од тютюну).
Ціна 35 коп. Продається по книгарнях Л. та В. Іздіковських, Іванова та „Українській книгарні“. 10—100—11

Піаніно продається випадково дуже дешево. Ціна 150 карб. Адр. Київ, Бульвар Кудр. 7, кв. 5 В. Г. 10—169—4

НОВА КНИЖКА:
Видавництво „ВІК“.
Намі справи № 1.
СЕРГІЙ ЄФРЕМОВ.
Літературний намул.
Ціна 15 коп.
Склад видання в Українській Книгарні, Київ, Безаківська, 8. 0-185-7

Вийшла з друку нова книжка:
„Нехай живе життя!“
п'єса на 4 дії
Льопида Пахарецького.
ЦІНА 25 КОП.
Склад видання в „Українській Книгарні“, Київ, Безаківська вул., № 8. 610-62-15

ІВАН ОГІЄНКО.
Українська грамати́чна література.
Розгляд відручників, по яких можна вчитись і вчити української мови.
ЦІНА 5 КОП.
Склад видання в Українській Книгарні, у Києві, Безаківська, 8. 10-143-5

Видавництво „ЧАС“.
Вийшла з друку і продається по всіх кращих книгарнях України
ПЕРША СЕРІЯ КНИЖОК:
1. М. Левицький. Замовниці (з портрет. автора) . . . . . п. 3 к.
2. Г. де-Мопасан. Батько Мілон (з портрет. автора) . . . . . п. 3 к.
3. М. Телешов. Сарута (з портрет. автора) . . . . . п. 1 к.
4. Б. Прус. Живий телеграф . . . . . п. 2 к.
5. К. Місат. Сан чи пасинок? . . . . . п. 2 к.
6. А. Фогаро. Срібний хрестик (з малюнком) . . . . . п. 3 к.
7. Р. Кіплінг. Бунтарь Моті-Чой (з малюнком) . . . . . п. 1 к.
8. Г. Бетге. Маріяка . . . . . п. 3 к.
9. А. Гарбогг. Помста . . . . . п. 4 к.
10. Рідні струни. (Збірка віршів) (з портретом Т. Шевченка)
Друкється друга серія книжечок, у яку увійдуть оновдані такі п'сьмен-вкві: П. Ротарь (укр.), М. Родзевичової (польськ.), О. Мірбо (франц.), Е. Пое (англ.), А. Чехова (російськ.), Г. д'Анунціо (італ.), І. Лі (порьж.); збірка поезій т. и. Книжки коштуватимуть од 1 до 5 к.
Хто замовляє на 1 карб. на складі (Київ, Прорізна 20, Укр. книг. „Літ-Наук. Вістник“), той за пересилку не платить, хто замовляє на 3 карб. має ще одну серію дурно.
Книгарям звичайна знижка.
П'ять відсотків прабуток од продажу виданнів „Часу“ буде призначено на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві.
Перша серія книжечок (всі 10 назв) з пересилкою заказною бандерською коштує 36 к.; гроші можна висилати марками. 10-153-11

Видавництво „Український Учитель“.
Великодній подарунок дітям! * * * * *
НОВА КНИЖКА ДЛЯ ДІТЕЙ
СВІТЛО.
Ласторований літературний збірник. * * * * * Зредактував і уложив Гр. Шерстюк.
Ціна 35 коп. На кращім папері 60 коп.
Прод. в Києві в Українській книгарні (Безак., 8) та по всіх кращ. книг. на Україні. 10-163-7

1 карб. 75 коп.
годинники кішенні сталеві чи пікельові одкр. Анкер, завод без ключа, пропонує у величезному виборі для подарунків фабричний склад годинників і дорогих речей
КЛАВДІЯ СЕРГІЄВИЧА РОГІНСЬКОГО
у Києві, Олександрівська вул., 89. Телеф. 2095. 050—164—2

☆☆☆ **ДРУКАРНЯ** ☆☆☆
ПЕРШОЇ КИЇВСЬКОЇ АРТІЛІ ДРУКАРСЬКОЇ СПРАВИ
Київ, Трьохсвятительська № 5. Телефон № 1069.
Маючи величезний вибір найріжнородніших шрифтів, приймає друкарські роботи: часописи, журнали, книжки, справоздання, преїскуранти, бланки, рахунки, конверти, ріжні візитові і шлюбні картки, плакати, таблиці, афіші, програми і таке інше. Всі замовлення * * * * * виконуються чепурно, бездоганно і на призначений час. * * * * *

Вийшла з друку перша книжка Українського видавництва „Знання—то сила“.
М Порш.
„Про автономію України“.
Про автономію. I. Яка була національна неволя? II. Яка шкода од національної неволі робочому людові? III. Через що сталася національна неволя? IV. Як покласти кінець національній неволі? V. Що таке автономія? VI. Які бувають автономії та яка з них найкраща.
Про автономію України. Автономія потрібна для Росії. I. Прогресс на Україні. II. Що робило російське правительство для народного хазяйства Росії? III. Чим одріжняється хазяйство України од хазяйства Росії? IV. Якими справами повинна порядкувати автономна Україна, а якими Російська держава? V. Про землю і людість автономної України. VI. Як треба улаштувати автономію України. VII. Автономія України, сила Російської держави і робочий клас всієї Росії—сторінок 124.
Ціна 15 коп.
Замовляти можна: В. Владимирська 76, кв. 1. Н. Порш і по всіх українських книгар. 5—165—3

Вийшов з друку і продається в Українській книгарні (б. ред. „К. Стар.“) Київ, Безаківська, 8;
Збірник 1-й. **„ДЗВІН“** Збірник 1-й.
З міст: С. Черкасенко—Давні, вірші; В. Винниченко—Щаблі життя, п'єса на 4 розділи. С. Черкасенко—Монолог, вірш; М. Коцюбинський—В дорозі, оповід.; В. Левітський—Надію. п'т. в Австрії і сод.-демократія; В. Ст.—Українська політика; Д. Сергієнко—До питання про аграрну програму. Обсяг збірника—270 стор., ціна 1 р. 10 к. Книгарям звичайна знижка. Склад видання в Українській книгарні. 10—162—2

УКРАЇНСЬКЕ БЖІЛЬНИЦТВО
(ДРУГИЙ РІК ВИДАННЯ).
Виходить 8 разів на рік книжками до 1 1/2, аркуша, з малюнками.
„Українське Бжільництво“—орган українських пасивників і служить потребам бжільництва на Україні.
ЦІНА: На рік . . . . . 1 карб. — коп. } з пересилкою.
На 1/2 року . . . . . — 50 }
Накладним платіжем на 20 коп. дорожче.
Окреме число коштує 15 коп.
Гроші надсилати: Петербург, Конна, 5. Редакція журн. „Українське Бжільництво.“ 0—49—6
Редактор-видавець Є. Архипенко.